

זה ומתענין ועושים תשובה ואח"כ עושין סעודה לכן מחויבים הגבאים דח"ק להשגיח ולהדריך כל החברה בדרך התורה ומצות ובדרך תשובה כי זה הוא חסד של אמת שטשים עם המתים [כי רשעים בחייהם קרוים מתים] ועיקר להיות מתלמידיו של אברהם אבינו עליו השלום לגמול חסד ולבקר חולים ולהמליץ להם כל זרעם ולהיות משמרים אלל החולה ולהכניס בלב החולה לעשות תשובה ולומר וידוי כי זה הוא חסד של אמת ולשמור מכאן ולהבא ולתקן את אשר פגמו. כיה"ר שמוכה לתשובה שלימה במהרה אמן:

ב"י ואנו נקראים על שמו. בפרט ההולכים בדרכיו ועושי חסד של אמת. ומבואר בילקוט ראובני ע"פ ואל הבקר קץ אברהם שרץ אחריזי שה' בורת ובה אל המערה אשר נקבר שם אדה"ר והריח שמה ריח גן עדן וגר ה' ללוק מראשו ומלאכים משמרין לוֹתוֹ המקום שלא יגע בו שום אדם ואז נהוודע לו המערה ואז עשה אברהם אבינו סעודה להאורחים מיד כאשר נודע לו מהמערה ואז ה' לאחר שחל עלמו ותיקן פגם הברית חטא אדה"ר לכן הח"ק גומלי חסד הלמידיו של אדע"ה אותים מעשה אבותיהם לתקן ג"כ החטא הזה בימים האלה המסוגלים לתיקון

ספר שמות

והכנעה בחי' יעקב:

שם במדרש מה עשה ישמעאל כשה' בן ט"ו שנים התחיל להביא ללם מן השוק והי' מלחק בו ועובדו מיד ותרא שרה בו. ותאמר לאברהם גרש האמה הזאת ואת בנה וירע הדבר מאוד בעיני אברהם. ולכאורה קשה הלא גם אחד מפשוטי ב"י כאשר יראה שבו עובד ע"ז. ודאי רוצה בכל לבבו שימות ואל ימיר דתו. גם יש לדקדק בלשון המדרש שהביא ללם מן השוק מה לי מן השוק או ממקום אחר. ואפשר לומר עפ"י המבואר בספר לקוטי מר"ן ו"ל כל זמן שהי' ע"ז של ממון בעולם רחוקים אהנו מביאת גואלינו מהרה. ואפשר לרמז לל"ם בגימטריא כס"ק. והה שבו ע"ז שנים התחיל להביא לל"ם מן השוק. ר"ל שהריוח כסף בשוק ביזמא דשוקא. והי' מלחק בו. יראה שהי' לו שמחה רבה מאוד מזה. ועובדו ר"ל שהי' לו תאוה ממון מאוד. והוא בחי' ע"ז מיד ותרא שרה כי אהנו שרה ראתה שהוא ממס בחי' ע"ז ותאמר לאברהם גרש האמה הזאת ואת בנה. וירע הדבר מאוד בעיני אברהם. כי בעיני אברהם לא הי' הדבר רע כ"כ כמו בעיני שרה כי אברהם הי' טפל בצביאות לשרה. כמבואר במדרש

ואלה שמות בני ישראל הבאים מלרימה את יעקב"ב הי'ס וביתו באו. להבין המלות שונות במקרא אחד. ישראל. יעקב. נראה דהנה במדרש רבה הי"ד חושך שבטו שונא בו ואוהבו שחרו מוסר. להבין איך מרומז קרא זה בפסוק ואלה שמות. ואפשר לומר בעז"ה דהנה בחי' ישראל הוא מדרגה גבוה. ובחי' יעקב מרומז להכנעה ושפלות. לשון עקב. כמבואר בגלגלך הקדוש והנה עיקר מה שהאב לריך ללמד את בנו ולהדריכו בדרך ישרה. הוא להדריכו בדרך עטה. כי כל המתגלה כאלו עובד ע"ז וכאלו דוחק רגלי השכינה. ואמר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור כאחת. ואמרנו ולא עוד אלא אם ת"ח הוא תורתו משתכחת ממנו. לזה לריך כל אדם להוכיח את בנו ולהביאו למדרגת עטה ושפלות ולהרחיקו מגאות. וממילא כי יקצין לא יסור ממנו. וזה מרומז כאן אלה שמות בני ישראל העבטי יה וכל ביתם שבעים נפש כולם היו בבחי' ישראל. מדרגה גבוה בקדושה. ועכ"ל את יעקב היו עפילים אפילו לבחי' יעקב והיו בתכלית עטה. איש וביתו באו. יראה שכל אחד השגיח על בני ביתו להרגילם במדה זו הטובה מדת השפלות

אליהם. ויאמר ה' אל משה [מדויק
 בזה פרש"י שלמשה לבד אמר ולא שיגיד אל
 ישראל. וזהו אל משה שלכאורה כמיותר]
 אהיה אשר אהיה. עיין ברמב"ן שמביא מדרש
 אגדה מהו אהיה אשר אהיה. כשם שאתה
 הוה עמי כך אני הוה עמך. יראה בעזה"י.
 ע"ד המבואר ברמב"ם אמונה והשגחה נקשרים
 זה בזה כי כפי אמונה שיש לאדם בהש"י
 שהוא הבורא והמשיג לבדו ואין בלתי כן
 השגחת הבורא ית' עליו להמציא לו כל מחסוריו
 וזהו רצון יראיו יעשה. ולהשיג חלילה אם
 אין לו אמונה. יוסר ההשגחה ממנו. ובזה
 מובן דברי החסיד בעל חובת הלבבות. בטחון
 סגולה לפרנסה. ודאגה יחסר ח"ו פרנסה כי
 אדם שיש לו בטחון בהש"י זה אוח שיש לו
 אמונה כראוי ולכן בוחש עליו ממילא הוא
 מושגח בהשגחה פרטיות מהש"י ככ"ל. וזהו
 אהי אשר אהיה. יראה שאהיה לכם לאלהים
 ולהשיג עליכם. כאשר אהיה כמו שאהי'
 בלבבכם כפי אמונה שיהי' מושרש בלבבכם.
 מנזל זה באמת ענה גדולה לאדם. כאשר
 הוא באיזה זמן ר"ל. יראה לחזק אמונה
 בלבבו. וזהו מן המזיג קראתי יה ענני במרחב
 יה. וזהו אהיה עמם בצרה זו אשר אהיה עמם
 בצרה אחרת. יראה אהיה עמם בצרה זו.
 להושיע אותם ולחללם ממזל. אשר אהיה
 עמם בצרה אחרת. כשישיחו לבס על צרה אחרת
 צרת הנפש שגפלו מאמונה ר"ל. ושם ורפא
 לו. ודברי רש"י אשר אהיה עמם בשעבוד
 שאר מלכויות. יפורש ג"כ על רמז זה ויראה
 כאשר אדם נופל מאמונה ה' ית' ח"ו.
 והולך אחר תאוות עוה"ז. אז מלך זקן וכסיל
 מושל עליו. וזהו בשעבוד שאר מלכויות.
 אמנם משה רבינו מהימנה לישראל. אמר די
 לצרה בשעתא. וקשה הדבר לאדם כשהוא בצרה
 לבקש רחמים וליתן בלבו צרה סקודמת
 חסרון האמונה. לכן ביקש מהשי"ת שהש"י
 יתלץ אותו ממזל מקודם ועי"ז יתחזק אמונתו
 בלבו וישב על צרה סקודמת צרת הנפש.
 אמר לו הש"י יפה אחרת כה תאמר לצנ"י
 ישראל. [יראה מדריגה קטנה בגי' ישראל]
 אהיה שלחני אליכם. שיושיע אותם מקודם
 להושיעם

שם. ע"כ ירחק אדם עלמו מאוד מע"ז של
 ממון וטוב לו :

וישיבו

עליו שר"י מסים. לכאורה הוי
 למכתב וישימו עליו מס כמו
 וישם המלך אחשורוש מס על הארץ. ואפשר
 כי זה ה' גזירה רעה יותר. כי מה שהמלך
 נותן חוק קצוב על מדינתו. זה הוא דינא
 דמלכותא דינא. וכל אדם מחויב לשמוע ולקבל
 זאת בשמחה. אמנם השרי מסים הם גזולים
 וחומסים הרבה מאוד ותולים הכל במלך.
 כנראה בעליל גם היום והיו עבדים משלו
 בנו כ' :

ויצו

פרעה לכל עמו לאמר כל הבן הילוד
 היאורה תשליכוהו. לכאורה מלת לאמר
 בלתי מובן. ועוד יש לדקדק אמאי לא הביא
 רש"י פי' התרגום כל ברא דמתיליד ליהודאי
 כדרך רש"י בג"מ. [ושמעיני בשם חכם א'
 דכוונת התרגום כל ברא דמתיליד ליהודאי
 בנהרא תרמוגי. יראה להשליך לנהר לילדי
 יהודאי אשר הם כבר שם. ומכוון עם פרש"י.
 אמנם לפי"ז הוי לי' למימר ליהודאי תרמוגי'
 בנהרא]. ואפשר לומר כי עיקר המשגיחים
 על ילדי העברים לקיים מצות המלך היו
 המזרים שביני ישראל וע"י ילדיהם כמבואר
 במדרש ע"פ שועלים קטנים מחבילים כרמים.
 והנה מחמא ה' במנזל גם במזרים.
 מזרים שכיני ישראל שהיו אוהבים לישראל
 ובדואי היו חסים על ילדי שכיניהם העברים
 והעלימו אותם. אמנם באותו היום צוה פרעה
 לכל עמו ואף עליהם גזר. ממילא לא חסו
 עוד עליהם באחרת כי עכ"פ לא נופל אדם ממנו.
 וזה י"ז פרעה לכל עמו לאמר שיהאמו זאת
 לישראל. או י"ל כי הגה פרעה אמר להם שהיום
 יוולד המושיע ואפשר יהיה ממזרים. אמרו
 התמזרים היטכן שממזרי יוולד מושיע ישראל. אלא
 ודאי שהמזרי הזה שיוולד ממנו מושיע ישראל הוא
 בעלמו הוא מזרע ישראל. ואמרו הם בעצמם
 להשליך אותם לנהר. וזה לאמר שיהאמו הם
 בעצמם זה. וזה אפשר כוונת התרגום. כל ברא
 דיתיליד ליהודאי. פי' יתייחס ע"כ ליהודאי.
 בנהרא תרמוגיה. ומטון עם פי' רש"י :

בפסוק

ואמרו לי מה שמו מה אומר

הם הגדיקים. ועיין לקמן פרש"י ואר"י :

פרשת וארא

וַיִּדְבֹּר אלהים אל משה ויאמר אליו אני ה' וארא אל אברהם כו' וגם

הקדמותי את בריתי כו' וגם אני שמעתי את את נאקת בני ישראל כו'. עיין במפרשי התורה רבו התמיהות הנפולים בפסוקים הללו. ואפשר לומר כי לצד גודל אהבת ישראל אשר ה' בלב משה. יהנו ויחמרו מעיו מגודל מרירות נפשו באשר רואה לראות אחיו בני ישראל וה' סובל לער גדול מלצת ב"י עד אשר דיבר אליו למה הרעות לעם הזה. כי אין אדם נחפס על לערו. למשל לאחד שה' לו בן יחיד כך בשנים. וה' לו חולי הראש והלך האב לרופא לרפאותו. ונתן לו תחבושת רעיה לחבוש על ראשו. ונלמח לו ע"י בראשו אבעבועות רבות וה' לו יסורים גדולים עד מאוד יותר מקודם ורץ האב להרפא במר נפש ואמר לו מה עשית לי. כי מאז אשר עשיתי כמו שצוית אותי. הרע לבן יחיד מאוד יותר ויותר מקודם. וגם כי אנכי גרמתי לו יסורים קשים כאלה ומידי ה' לו זאת. לכן גם כי אלאמין שיה' לו רפואה תעלה ע"י תחבושת הזה מר לי מאוד שאני בעלמי הסיבותי לו יסורים כאלה. וה' לך לעשות זאת ע"י אחר. [אמנם באמת כוונת הרופא ה']. כאשר יראה הער שאני בעלמי יעשה זאת יאמין יותר שודאי רפואתו קרובה לבא [ע"י]. והשיב לו הרופא המומחה גם אני ידעתי מיד כאשר נזיחך לחבוש תחבושת האלה. שיה' לו יסורים קשים יותר מקדם. וגם בביתי הבנתי גודל העניקה מבקר יחידך ע"י רפואות הללו. הגורמים יסורים גדולים. אמנם באמת אינם אלא לשעה ואח"כ יולמח הישועה ורפואה קרובה לבא. ובמשל הזה מובן בענין הפסוקים מן סוף הסדר שמות למה הרעות לעם הזה למה זה שלחתי. הרע לעם הזה והלל לא האלת את עמך. ויאמר ה' אל משה עתה תראה [עתה ענין מהרה] כי משה רבינו חשב שיוציא מיד את

בני

להשיעם ממצרים. ואח"כ ישוב בתשובה שלמה להתחזק אמונתם :

בפסוק ויאמר אליהם ירא ה' עליכם כו'. וישב משה אל ה'. להבין

הלשון וישב משה. והיו לי' לומר ויאמר משה אל ה'. וגם להבין האריך אמר משה למה הרעות כו'. יראה לי כי מרע"ה רע' מהימנא של ישראל כאשר אמרו לו ירא ה' עליכם כו'. אמר בלבו שהנך אתם. מרוב לערם ואתם אמרו זה. וחולה הסדרון רק בעלמו. ומעשיו גרמו זאת והוא אינו ראוי שיגולגל זאת ע"י מהרה. וגם חולה בו ע"י שמעתי ממורי מווארקי ז"ל שסיפר לי כשה' אלא לדיק מו"ת קדוש ישראל מסאדיגורי אמר לו בזה"ל. כאשר בא אליו איש מלובלך בחטאים. מיד עושה תשובה. באמרו שאני הגורם. כי אם הייתי עושה תשובה כראוי אז ה' נפתחים שערי תשובה לכל. וגם לאיש הזה שבא אלי. ועד"י ה' משה חולה הסדרון בו בעלמו. לכן וישב משה אל ה'. יראה שעשה תשובה לה' ית'. ויאמר אדני למה הרעות לעם הזה והוא ע"ד שאמר דוד ואלה האלן מה חטאו. ולמה זה שלחתי כיון שאני הגורם. או יאמר למה ז"ה שלחתי. כי משה ג"כ חשב שקושי השעבוד יקרב הגאולה. וכמו שהיוולדת ערם הלידה נחרצו חבליה ביותר וכמו ערם אור היום נתרבה חשכת הלילה. אמנם אמר משה לז"ה השליחות לריבוי יסורין וקושי השעבוד לא ה' לריך להיות על ידי. רק טוב לבד בלי תערובות רע. ה' חפץ שיגולגל על ידו. כי הוא באמת כולו טוב. כמ"ש ותרא אותו כי טוב הוא. וזהו למה ז"ה שלחתי. [כמו שכתבתי בפסוק למה זה אנכי]. ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמ"ך הרע לעם הזה. יראה שהיגר למשה מאוד. שיומח ויגולגל על ידו לך חילול השם. כיון שמהה אמר לפרעה בשם ה' שהוא שלמו אליו. ועתה הרע לעם הזה ואח"כ נחלל כבוד שמים חלילה. או יאמר הרע לעם הזה. קאי על דתן ואבירם. שהם הרעו מעשיהם ביותר ע"י. ואי תימא כן דרכי ה' לדיקים ילכו צם ופושעים יכשלו צם. לזה אמר והלל לא האלת את עמך

לו ליתן לזרעו ארץ ישראל ואמרו שלשה דברים אינם באים רק ע"י יסורין תורה וא"י ועוה"ב לכן אמר לו במה אר"ע. ואמר לו הקב"ה קח לך עגלה משולשת רמז לו לשלשה גלויות ודפח"ח. כי ע"י יסורין כאשר נכנע כוח הגופני יתחזק כח השכלי כשזה כופל זה קם ועיקר כרייתות הברית של ארע"ה ה' להיות זרעו אמריו עובדי הש"י כנ"ל. וזה כי יעקב בחר לו יה וכמו כן יה בחר לו יעקב. [גם כעת עקבא דמיסחא אשר אלו מכונים בשם יעקב לשון עקב. ג"כ בחר אוחנו וזאת הבטיח לנו ה' ואף גם זאת בהיתוס בדרך אידיהם לא מאסחים כו'] וזה אי אפשר רק ע"י יסורים כנ"ל [לכן כאשר יש לאיזה אדם יסורים חלילה יפנה לישועה וזהו לפי לישועה וזה מדת בטחון ועי"ז יחלץ ה' אותו ממילך ורפא לו] וזהו וידבר אלהים אל משה ויאמר אליו אני ה' יראה שכל הדינים אשר נעשו להם כעת וקושי השעבוד הם הכל רחמים גמורים וארא אל אברהם כו' [אשר כל חפס ה' לזכות בניהם אחריהם וזה אי אפשר רק ע"י יסורין] ושמי ה' לא נודעתי להם ר"ל לישראל עוד לא נודע להם שמי ה' ולריבים לקבל התורה וידוע אותי. וגם הקימותי את בריתי איתם לתת להם [לישראל] את ארץ מגוריהם [וזה ג"כ ע"י יסורים] אשר גרו בה כמו שהם היו גרים והיו להם יסורים. לזאת למען יקבלו התורה וירושם את"ל מוכרח הוא הקושי השעבוד ויסורים כנ"ל. וגם אני שמעתי את נאקת ב"י השי"ת אמר למשה ודאי גם אני שמעתי והבנתי מיד כששלחתי אותך את נאקת ב"י וכמשל הנ"ל אמנם ואזכור את בריתי ולכן מוכרח הוא זאת ובלא אמצעות היסורין אי אפשר לי לקיים בריתי שיזכו לקבלת התורה וירושם את"ל כנ"ל. והש"י ברוב רחמיו יגאלנו מהרה. ובשורה ונחת יושע יהודה וירושלים :

א ואמר ולתת תמיהות המפרשים על פסוקים הללו גם ד' פעמים אני ה' הכוזבים בפרש' זו. יראה בעוה"י ע"ד דאיתא בספר הק' מערכת האלהים מרבינו פרץ בעל החוש' בפרק מערכת האחדות וז"ל וכלל אמונת האחדות בשלימות הוא. שאיננו גוף ולא כת בגוף ר"ל שהגופים כחם פעמים

בני ישראל בלי יסורים וקושי השעבוד. ולכן אמר למה הרעות לעם הזה. מחמת מרידות נפשו אמר כן כנ"ל. וגם אפילו באמת זה לטובה. כי קושי השעבוד ה' משלים. למה זה שלחתי. ה' לרדק להיות שליחות הזה ע"י אחר. ולא על ידי כי הוא כולו טוב כנ"ל וכמשל האב הנ"ל. אמנם באמת כוונת הש"י ה' שיהי' אך ע"י משה. כי ע"י אחר לא היו ישראל יכולים לסבול קושי השעבוד. אמנם ע"י משה ללד שהוא כולו טוב. היו מתגמלים בעת לרסם שבדאי יולמח הישועה מהרה והוא ע"ד שאמרו שראוי ה' שיאמר התוכחה ע"י בלעם והברכות ע"י משה. רק לטובת ישראל נאמרו התוכחות ע"י משה [ומזה תבין לפעמים נחמה סיבה לא טובה ע"י דיק שהוא אך טוב לישראל תדע בבירור שזה נחמה ע"י דיק בכדי שיתגממו על לבם שבדאי ע"י דיק לא יאונה כל און ורפואה קרובה לבא] וכבן יחיד הרך המשכיל כאשר רואה שאביו בעצמו יימח התחבשות ידע בבירור שיהי' לו לרפואה גם שיש לו יסורים גדולים. כי ללד שידוע כי מאוד נפשו קשורה בנפש אביו ואהבה עזה אהבה ודאי לא ה' אביו עושה לו יסורים כאלה אם לא שחרכמו ורפואת חבלה מהרה תולמח מזה. וזהו ה' תשובת הקב"ה למשה עתה תראה פי' שגם עתה בעת הזאת עת לרה קושי השעבוד תראה בעין השכלית ותבין כי ביד חזקה ישלחם כו' ויתגממו בזה בזה כנ"ל [ובין הבין בעוה"י ויחישב בזה רובי קשיות המפרשים] אמנם לכאורה הלא הבורא ית"ש ה' יכול לגאלם בלא יסורים וקושי השעבוד ולמה לו ללרה הזאת ודי ללרה בשעפה ולא להרעות ביסורין בעת הגאולה למה אמר הקב"ה למשה וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב כו' להיות כי ידוע שכל חפץ אבותינו אברהם יצחק ויעקב היו למען לזכות את בניהם ואת ביתם אחריהם. ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט ויקבלו האורה. וידוע פי' הרצ הגאון מליסא ע"פ כמה אדע כי אירשנה אדע הוי' לשון יסורין. עמו וידוע בהם אנשי סכות. שמאחר שהבטיח

פעמים בכח ופעמים בפעל אצל הש"י לעולם כחו בפועל ולא שכל נפרד ולא ישחנה ממחשבה אל מחשבה ולא מפעולה לפעולה ולא מהנהגה להנהגה ושהוא שכל שלם ופשוט מיוחד בכל חלקי שמונתו וכל חלקי מדותיו ושני פעולה אשר מלך ההנהגה אינה כי אם מלך המקבילים כי ההולך בתומו ובושרו שומר בית קבולו הטוב הגבור מאת האל ית'. והמסלק דרכו ומפקיר עצמו להתרחק מן הטוב הגבור מאת האלהים מקבל ההיפוך הגבור גם מאתו ית'. אך מלך האל ית' אין דבר רע וטמא יורד מן השמים כי הוא פשוט והנהגותיו פשוטים. דומה למה שאחז"ל לעתיד לבא הקב"ה מוליך חמה מגרתיקה כו' והלדיקים מהפכים מדת הדין למדת הרחמים. והרשעים מהפכים מ"ר למה"ד. כי צדקת הלדיק חסד ובכרה אליו ולשכיניו ולדורו. ורשעת הרשע משפט ודין וקללה אליו ולשכיניו ולדורו וגמול ירם יעשה להם ועל הדרך הזה הוא ענין שני השמות אעפ"י ש"מ שנאמר אלהים זו מדה"ד ובכ"מ שנאמר ה' זו מדת הרחמים אינו ענין היותו ית' נחלק בשמותיו אך השמות האלה מורים במקומם על ההשגחה הטובה היתה מאתו אם רעה ר"ל אם נגזר מאתו על בראויו לקבל הטוב בזכותם או ההפך ברשעם כו' וכן על כל השוה שבשמות תמוז פעמים בפסוקי הרחמים שם אלהים המורה על דין וכן פעמים תמוז בפסוקי הזעם שם בן ר' המורה באותיותיו על הרחמים ואין לריך עמק גדול למשכיל בענין כי בהיות אדם לדיק נותן הדין היות טוב לו ולמה ילא מעוקל משפטו ובהיות רשע כו'. הלא השוה שבהם בכלם בין בשמותיו בין במדותיו כי כמה ההשגחות והנהגות המיוחדות והכלולות בשם ית' פשוטות הם וההפכים הגוראים מלך המקבילים הם עכ"ל בקיטור וע"ס. ובזה נבא לבאר מקראי קודש בעזה"י. אחר אשר אמר משה ומאז באתי לדבר בשמך הרע לעם הזה כו' לגד כי נכמרו רחמיו של משה על ב"י אחיו מאהב' עזה אשר בלבו עליהם ע"ז אמר לו הש"י שכל מדותיו ושמותיו ית' המה רחמים פשוטים. וזהו וידבר אלהים כו' אני ה' ודברי הספר הקדוש הק"ל והכל רק מלך המקבילים וארא אל

אברהם כו' וגם הקימותי את בריתי אתם לתת להם את-ארץ כנען והגם כי אז נאמר לו ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה אמנם וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל. יראה שזועקים כי יחפזו להיות בבחי' בני ישראל עובדי ה' ית'. ובאמת במלכים ערות הארץ מקום טומאה. אלמלא לא האליף הקב"ה את אבותינו כו' הרי עדיין אנו ובנינו כו'. כי אלו היו רגע עוד במלכים נשתקעו בני שערי טומאה ח"ו. ולא ה' להם עוד תקומה ח"י ידוע מספרים הקדושים ולא היו מכוונים בשם בני ישראל חלילה. לכן ואזכור את בריתי מבלי להשתקע שמה. ומוכרח הוא קושי השעבוד להשלים הד' מאות שנה. לכן אמר לב"י אני ה' רחמים גמורים כי זה עצמו קושי השעבוד ואשר הרע לעם הזה הוא רחמים גמורים כנ"ל. והאלתי אתכם מעבודתם זה קושי השעבוד. וזהו ידעתם כי אני ה' אלהיכם. אלהיכם בחי' דין הוא אני ה' בחי' רחמים גמורים. אמן כיה"ר: **א** ואמר וידבר אלהים אל משה ויאמר אלי' (לכאורה מיותר) אני ה' וארא אל אברהם כו'. ופרש"י אל האבות. [לכאורה מה צ"י רש"י בזה. ועוד רבו הסתמיות]. ונראה בעזה"י כי כללות ישראל נקראו בשם משה לגד כי משה ה' כללות הדעת של ששים רבוא נשמות ישראל כעוד וגם כל לדיק נקרא בשם משה ע"ד משה ספיר קאמרת וזהו וידבר אלהים [בחי' דין] אל משה. הוא כללות ישראל ע"ד מתחילה עלה במחשבה לברוא בזה"ד אמנם לדיקים מהפכין מדה"ד למדת הרחמים וזהו ויאמר אליו [ר"ל לדיק שנקרא ג"כ משה אני ה'. מלא רחמים והוא ע"ד משל למלך שבע"ט על העם צפני הש. והשר נבהל מאוד ואמר להשר לא אתה כמותם כי אתה אהבי. נהפך לרחמים גדולים. וזהו ויאמר אליו [לנעמיות הלדיק] אני ה' מלא רחמים. וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב. זו מדת החסד ומדת הגבורה ומדת התפארה הכלול משניהם להמתיק הדין ברחמים והוא ע"י שיאמין על כל הסבות שגם זו לטובה ע"י יומתר הדין מעליו. וכמו שאיתא בספר מאור עינים על נחום איש גס זו שבה שאמר גם זו לטובה נהפך באמת לטובה ולרחמים. וזה שפרש"י וארא אל האבות. ע"ד אבות מכלל דליכא תולדות והאביו

לא שמעו מקול רוח כדכתיב בהדיא מש"כ פרעה. וגם מה שהקשה הר"ע ספורני ח"ל מה זה עליהם משה אשר לא שמעו לו. וגר"א בעוה"י דהנה כתיב הלא כה דברי כאש. יראה כשהלדיק אומר דברי תורה לפני העם איז מי שיש לו לב אבן נימות ובווער כאש בווערת בהתלהבות לעבודת הש"י. ואם הלדיק אומר דבריו מעניני תשובה ומוסר להורוהם דרכי תשובה אז נשבר לבבם הערל ויכנסו הרהורי תשובה בקרבם ואם אמרי הלדיק הוא מגאולה וישועת ישראל נכנס אמונת הש"י בלבבם ויתחללו ששון ושמחה וטעמים שיר ושבח לאל ית'. ואם הלדיק רואה שאין דבריו נכנסים בלבבות ישראל ואין דבריו עושים רושם לעורר לבבם הערל. אז דרך הלדיק לתלות הסרחון בו. באמרו שאין בו כח לזו הבחי' להיות דבריו כאש ומיד מהרהר בתשובה. לזה כאשר דיבר משה בן לפני ישראל ולא שמעו אל משה ולא פעל בדבריו לעורר לבבם לשמחה וללפות לישועת ה' מהרה. הגם שהכתוב העיד שה' מקול רוח כו'. אמנם משה תלה הדבר בעלמו ואמר שאין לו זה הכח והבחי' כנ"ל. וזה שאמר הן ב"י לא שמעו אלי אשר הם זרע קודש בני אל חי ואין כח בידי לעורר לבבם. ואיך ישמעני פרעה לב אשום ומשוקץ כזה ודאי אין בכחי לעורר לבבו. וזה אפשר בכונת הכתוב וידבר משה לפני ה' לאמר ר"ל כיון שראה שאין דבריו עושים רושם ותלה הדבר בעלמו כנ"ל וגשבר לבו בקרבו ויתמרמר מאוד ודיבר דברי תשובה ותחנונים לפני ה'. לאמר יראה שמהדבורים של משה נשמע לאח"כ הן ב"י לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה וכו'. וידבר ה' אל משה ואל אהרן ויוסם אל ב"י ואל פרעה מלך מצרים כו' ופרש"י קום על דבר ישראל ועל שליחותם. יראה שהם יהיו שלוחים של הש"י ועליו כמותו. ושיכנה מדברת מתוך גרום. וממילא כי דבריהם יעשו פרי הן לישראל והן לפרעה:

פרשת בא

ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה כי אני

ס' לבנים כי כמו שהאבות ה' להם כח זה ולא הרהרו אחר מדותיו והיו מקבלין הכל באהבה ואמרו גם זו לטובה וכמו שאיתא בבעל הטורים ואר"א אל אברהם ס' אלם שעשו עצמם אלמים ולא הרהרו אחר מדותיו. כן פעלו במעשיהם והכניסו מדה זו בבניהם אחריהם כמ"ש למען אשר יזוה את בניו ואת ביתו אחריו וכה האב בן וזה ה' תירוק על מה שאמר משה ומאז בחתי אל פרעה כו' הרע לעם הזה. כי כיון שצריך להיות כח אבות בבניהם אחריהם להיות להם מדה טובה הלזו. וגם הקימותי את בריתי אתם לתת להם את ארץ כנען לכן הוא מוכרת היסורים. כמשאלו של שלשה דברים אינם באים רק ע"י יסורין וכאן היו צריכים לזכות לאלו השלש' ואי אפשר רק ע"י יסורים כדי לשבר תאות הגוף מכל וכל ויסורים ממרקים ומכפרים העונות. וגם אני שמעתי את נאקת ב"י אשר מזרים מעבדים אותם. יראה כי ה' אז בישראל עובדי ע"י כמ"ש משכו וקחו לכם לאן משכו מע"י וקחו לכם לאן של מזה. ואפשר שהמזרים הנגושים בעם אמרו להם אם תעבדו עבודה זרה כמונו לא תהיו נרדים בעבודת פרך ולכן היו אטוים בדבר ושמעו להם. ובאמת ה' רע ומר להם מאוד ונעקו אל ה' וזהו וגם אני שמעתי את נאקת ב"י אשר מזרים מעבדים אותם. מעבדים הוא פועל ויאל. ור"ל שהם מעבדים את ב"י בע"כ את ע"י. ואזכור את בריתי שכרתו עם האבות שבהם אחריהם יהיו עובדי הש"י. וזהו והוא אתי אתכם מתחת סבלות מצרים ובהו והלאתי אתכם מעבודתם אשר הם גרמו לעבד עבודתם היא הע"י. וגאלתי אתכם בזרע נקויה ובשפטים גדולים. ועי"כ יהי נשקם בלבבכם אמונת ה' ולקחת אתכם לי לעם. והייתי לכם לאלהים וישגו למדריגת וידעתם כי אני ה' אלהיכם. אמן כיה"ר:

בפסוק

וידבר משה בן אל ב"י ולא שמעו אל משה מקול רוח ומעבודה קשה כו' וידבר משה לפני ה' לאמר הן ב"י לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה. לכאורה מלת לאמר אינו מובן וגם לשון לפני והיו לי למכתב אל ה' וגם מאי ק"י הוא זה הלא ב"י

אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו כו' . והקשה הרמב"ם כיון שנטול ממנו הבחירה למה ללקח ב' התראה זו למה כיון שאין בידו . ועוד יש לדקדק לך אל פרעה הו' ליה למכתב . ועוד קוש' הספר הקדום תולדות יעקב ויוסף . דמסקינ במס' שבת בפרק ה' בענין הוכח חוכים . היכא דודאי לא מקבלי הנח להם מוטב שיהיו שוגגין וכו' . וגראה בהקדים דברי הרמב"ם כשם שחולי הגוף צריך ליתר לרופא להתרפא ולחבוש תחבובת לחוליו כן חולי הנפש צריך ליתר לרופא להתרפא וזו הוא הרופא האם שדוד . וזה סוד וכוונה של יראים ושלמים בדורותינו שנוטעים תמיד ללדיקי הדור . כי כל דרך איש ישר בעיניו וכאשר בא ללדיק הדור יפתח עיניו . ויורה דרך אמת איש איש לפי מדרגתו . וצויתר הוא טובה גדולה לקלי הדור אשר מרוב עונותיהם טח מראות עיניהם ולבבם קשה כאבן לקבל מוסר מהרב או מגיד בעירו ונמנעין מדרבי התשובה ע"י רוב עונותיהם . בפרט אם הם מו"ד דברים המעבדין את התשובה וכמבואר בדברי הרמב"ם ז"ל . וזה הוא בחי' הכבדה הלכ כי כן משפיעות על עבירות ידועים להכביד לבבו ומונע אותו מתשובה [ועיין במדרש רבה פ"ו . אמר הקב"ה אלה הקשית ערפך והכבדת את לבך הריני מוסיף לך עוונתה על עוונתך] וכמו שאחז"ל המצוה ח"ח אין רפואה למכתו ופירשו המפרשים כי הוא מחמת שהוא מו"ד דברים המעבדין התשובה . אמנם כאשר בא ללדיק הדור רופא תחלואי הנפש ושומע מפיו ד"ת ומוסר . אשר עליו נאמר הלא כה דברי כאש . [ושכינה מדברת מתוך גרונו כי לדיק הדור הוא בחי' משה כנודע] . וכפטיש יפוצץ סלע . ואם אכן הוא נמוח . ומל את לבבו הערל . וגם כי חפלת הלדיק אשר היא כחצת חדה [כמ"ש בחרבי ובקשתי ומתרגמין בללואח ובבעותח] פועל בקרבו למול את לבבו הערל . וזוה מולא חרופה למכתו . וזה שאמר הש"י למשה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו . יראה כי הוא נתינת טעם ממזמז כי מכבר ע"י

עונותיו הכבדתי את לבו ונטול ממנו הבחירה לכן בא אליו וחדבר אליו וזוה חסיר את לבבו הערל ויהי לו בחירה . [גם מרומז כי ב"א הוא א"צ יראה שתסור לבבו הרע בכה האותיות האמורה אשר תדבר אליו] וזה למען שיהי אותות' בקרבו הם האותיות האמורה כמבואר בספרים . [וזה ה' באמת מאותות הגדולים כאשר בא אליו משה נתהפך לבבו ואמר לבו עבדו את ה' . אמנם את"כ חזר לסורו בכה בחירתו הרע [כן יש אנשים כשצאים ללדיקי הדור נעשים שמה בעלי תשובה וכשצאים לבית' שוכחים וחוזרים לרוע מעלליהם] ולמען תספר באזני בנך כו' כי שמעתי מנורי הק' מפרשים באזני בנך כו' כי טרע שבכל המכות ה' נגע למלרים ורפואה לישראל ואמר במכת דם נתרפאו כל ישראל מחולי מוריד' . ונשים אשר לא ה' להם וסת כראוי . ובמכה אפרדעים נתרפאו ישראל מחולי החולעים . ואפשר לומר ג"כ בזה אשר הכביד את לבו ולב עבדיו נתרפאו ישראל מחולי הנפש ונתחזקו אמונת הש"י בלבבם ואמונת הלדיקים כמ"ש ויאמינו בה' ובמשה עבדו ונתחזקו ונשרת אמונת הש"י בלבבם ובלב בניהם עד סוף כל הדורות וזה למען תספר באזני בנך כו' וידעתם כי אני ה' והוא ע"ד הדור וכן כי עוז כי לעולם חסדו כי מלך ב"ו שנושה חסד עם בני מדינתו החסד הוא לשעתו לא כן הש"י בכל שנה ושנה כשמונע העת והזמן שנעשה בו החסד נתעורר אותו החסד לישראל בפסח נתעורר חסד גאולת ישראל בשבועות חסד קבלת התורה וכן כולם . ובכל שעה כשאנו זוכרים הניסים מיציאת מלרים נקבע ונשרש בלב כ"א מישראל אמונת הש"י כי תורה היא נחיות וחיי עולם נטע בתוכינו :

בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו . עיין במפרשי התורה שהתמיהו מה זה נתינת טעם . וגראה עפ"י משל לרב בעיר שגלת שלית ב"ד לבע"ד אחד שיבא לדין . ואמר הבלית להרב הלא לשוא הוא מהלכי כי ידוע אשר הוא בע"ד קשה מאוד ואינו רואה בשום פעם לשמוע לקול הרב ולציית דינא וכדי בזיון וקנף . ואמר לו הרב עתה רלוט

כבוד ויקר כיאות למשנה המלך. אמנם בעת אשר ישב בין שרי המלך ויראה ידיו הכפרי הגסים והעבים ופניו המזוהים יהי לבו מה עשה המלך צוה לעבדיו המשרתים אותו להכניס הכפרי הזה אל חדר פנימה ובל יותן לו מאכלים גסים פת קיבור ולחם גם הרבה כהרגילו אשר מנעוריו רק יותן לו למאכלו פת נקיה ומעדני מלך הסודים מעט מעט והנה ברחלה ה' לכפרי הזה יסורים גדולים כי לא הורגל באלה הדברים וה' למוד לאכול בעת השחר פת קיבור גדול עם קערה גדולה ירקות גסים ועבים למלא בטנו כל מה שיוכל לכן פחה לעת יתן לו מאכלים כאלה ובפרט כי מעטים המה מאוד להרגילו היה רעב ואמא מאוד ובשרו נעשה כחוש ורזה עד אשר מעט מעט הורגל באלה המעדנים אשר המה מעטים וטובים ומדבק גופו פניו ידיו ורגליו ונעשה ממש ככריה חדשה ואח"כ לבש אותו לבושי יקר כיאות למשנה המלך ושם את כסאו למעלה מן כל שרי המלך. והגמל מובן כאשר מלך מלכי המלכים ברוב רחמיו הבטיח לארע"ה ליתן לזרעו אחריו הסורה הקדושה. מתנה הגנוזה אשר מלאכי מעלה מתאווים אליה. וירושת ארץ ישראל אשר עיני ה' אלהיך בה מראשית השנה. ועוה"ב אשר עין לא ראתה דברים יקרים אלה אי אפשר לגוף עבד ומגושם בראות עוה"ז לסבלו כי איך איש כפרי לבוש בלבוש שק בלוי סחבות מלוכלך באשר יטייל בחצר המלך בין שרי וחורי ארץ לכן המוכרת רק להפרידו מעיני עוה"ז ומהרגילו ולמנוע ממנו חסן עוה"ז ותענוגיו וליסר את הגוף ולזכרו עד שיוכל לקבל הטוב האמיתי. וזה ה' העיני גלות מלרים כור הברזל והנה גם זאת הבטיח הקב"ה לאברהם ואחרי כן יאלו ברכוש גדול. ירלה שילקטו ויקבצו את כל הנלוות הקדושות אשר הנוס מפוזרים בארץ מלרים כי בכל דבר כגון בכסף ובזהב וברכוש יש נלוות קדושים והנה איתא בספר ערבי נחל כי יש מלות פנימי ביום הכפורים ויש מלות עונג שבת ולכאורה אדם עושה יותר בשלימות מלות עונג שבת ממלות עיניו ביה"כ אמנם באמת הוא יותר בקל מלות

רלוני שיסרב וזה יהי משפטו חרוץ ויחרבה כבודו כי דע לך שבעל ריבו חסן לילך בערכותיהם אשר בודאי יזכה שמה בדיו וגם יהי מוכרת אח"כ לשלם לו כל הוצאות רק רצונו ללאת ידי שמים ולהזמין אותו לר"ם ובל"ז א"א לו לילך בדיותיהם לכן מוכרת אתה לילך אללו עם התעלה זו כי ממ"נ תפעול הליכתך ותעשה פרי והגמל מובן חזו כי אני הכבדתי את [כמו עס] לבו. ירלה כי יתעבה כבודי עם לבו הרע שעי" זה שתי אותותי אלה בקרבו ויתעבה כבודי ואמנתה השי"ת:

בפסוק

דבר נא בחזני העם וישאלו איש מאת רעהו כו' כלי כסף וכלי זהב. פרש"י והוא ממדרש חין נא חלל לשון בקשה בבקשה ממך והיהם על כך שלא יאמר אותו לדיוק אברהם ועבדו וענו אותם קיים בהם ואחרי כן יאלו ברכוש גדול לא קיים בהם ע"כ. עיין במפרשי הסורה רבו הסמיות. א' לשון בחזני העם. ב' מה לורך לשאלה. ג' מה לורך לומר בבקשה ממך. ד' מה שמכנה כאן לאברהם בשם לדיוק. ה' וכי עלה על הדעת שחפץ ורצון ארע"ה ה' על בניו לקבץ הון. ובפרט הון כזה אשר לקחו בתורת שאלה אשר הוא הון מהבל. ו' היעלה על הדעת שאברהם יהי מהרהר אחר הקב"ה אשר עמד בעשר נסיונות ולא הרהר אחר מדותיו ואשר כאמר בו ומלאת את לבבו נאמן לפיך:

ונראה

בעוה"י בהקדם דברי חז"ל שלשה דברים אינם באים אלא ע"י יסורין חורה וארץ ישראל ועוה"ב וכבר הבאתי לעיל דברי הגאון מליסא ז"ל ע"פ כמה ארע כי אירשנה ארע הוא לשון יסורין כמו וידע בהם את אנשי סכות כי אחר שהבטיח לו השי"ת ארץ ישראל אשר אינו בא אלא ע"י יסורין לכן אמר לו כמה אר"ע. ואמר לו הקב"ה קח לך עגלה משולשת. הראה לו השלשה גליות. ולדעתי בדרך פשוט יובן בעוה"י למה אינם באים רק ע"י יסורין עפ"י משל לאיש כפרי צווי ומבזה אשר מלא חן בעיני המלך לגדלו ולנשא על כל שריו ועבדיו ולהיות משנה למלך אמנם לגד כי איש כפרי הזה גופו מגושם מאוד ופניו גם ועכור הגם כי ילבישו אותו בגדי

ולאשיג מבוקשו מכסף וזהב בורחים ממנו לא
 כן איש הנלכד שחפלו ורלוטו אך למען כבוד
 שמו ית' ולא להרבות האון מהבל איז הכסף
 וזהב רודפים אחריו שיתקונו על צד וזהו אך
 טוב וחסד ירדפונו כל ימי חיי ושכתי בבית
 ה' לאורך ימים על התורה והעבודה. משא"כ
 מי שהוא מכת הא' מוכרח לבטל מתורת ה'
 בכדי שישג מבוקשו וזה ג"כ דבר נא באזני
 העם לזר כי מחפץ וטבע נפשם ודאי ימאנו
 בזה לכן תדבר להם דברים נאים ועובים שינכסו
 באזניהם ויחפלו למען כבוד שמו ית' :

בפסוק ויאמר משה כן דברת לא אוסיף
 עוד ראות פיך. לכאורה קשה
 הרי ראה אותו אח"כ כשבא פרעה אליו בלילה
 ואמר לו קומנו לאו מתוך עמי. נראה להבין
 זה עפ"י משל לבעה"ב עשיר אחד אשר נפל
 ממלכו ויאל נקי מנכסיו וה' מוכרח לכתת
 רגליו למצוא טרף לביטוי ולבקש על פתחי
 נדיבים לחם לפי הטף פ"א בא אלל אחד
 אשר ה' משרת אללו וכעת ה' עשיר גדול
 ומיד הכיר אותו שזה הוא שחי' משרת אללו
 וזה העשיר לא הכיר אותו ואמר לו הלא זכור
 תזכור אשר היית אללי ואמר לו אחת שהייתי
 משרת אללך אמנס כעת אין לך זורה זו
 ולא אותו פנים שהי' לך אז כי מגדול העוני
 והרעב נשתנה לורתו כן אמר לו משה לא
 אוסיף עוד ראות פניך פני מלך יושב על
 כסאו ועבדיו ומשרתיו עומדים לפניו מימינו
 ומשמאלו לא כן אח"כ כשהלך פרעה לילה על
 פתחי ישראל לבקש את משה ואהרן ובא
 אלל משה בעני בפתח ומשה יושב על כסאו
 בהסיבה ודרך חירות עם ארבע כוסות יין
 כנגד ארבע לשונות של גאולה אז לא הי'
 לפרעה פניו מאז :

פרשת בשלח

וידי בשלח פרעה את העם ולא נחם
 אלהים דרך ארץ פלשתיים כי קרוב
 הוא לו פן ינחם העם בראותם מלחמה וסבו
 מזרימה. נראה שהוא ע"ד המבואר במדרש
 רבה פרשה כ"ד ר' יהודה אמר אמרו
 ישראל

מאות עיניו כי אין בה שום פניה רק בלתי
 לה לבדו משא"כ עונג שבת יוכל להיות
 כונתו לתענוג הגוף ג"כ לזאת ענה העולה
 קודם שבא לאכול ולהתענג בשבת ימאס
 עלמו תאות הגופני ואח"כ יקיים מצות עונג
 שבת בלתי לה לבדו. והנה חפץ אברהם
 אבינו ה' רק אשר בניו אחריו שישמרו דרך
 ה' לעשות נדקה ומשפט בלי שום מחשבת
 חוץ רק בלתי לה לבדו. וא"כ ה' חפץ
 גם עם שיקיים בהם ואחריו כן ילאו ברכוש
 גדול הגם שיש בזה עונג הגוף מ"מ הם לא
 יחפלו בזה וימאסו בתאות וחמדות הכסף
 וזהב רק עיניהם ולבם ברכוש גדול הזה
 יהי למען כבוד שמו ית' שאמר ונעשה ראונו
 ובכדי ללקט הנ"ק המפוזרים הנופלים מאיגרת
 רמא לחלקי הרכוש הזה. ובזה יובן למה אמר
 משה לפרעה נלכה לזכות למדבר דרך שלשת
 ימים ואמר לישראל שישאלו מהם כלי כסף
 וזהב ושמלות ולא ליקח לחלועין. אמנס לזר
 שהי' בישראל אנשים אשר יתנו עיניהם בכסף
 וזהב ולא הי' כוונתם נקיים אך לה לבדו.
 לכן נזה להם רק שישאלו מהם. ובזה עפ"י
 דרך הטבע לא יהי' עונג הגופני כי אדרבה
 לזר חפץ ותשוקת נפשם ללאת מכור הבזל
 ימאנו בשאלת כסף וזהב כדי שלא ירדפו
 מזרים אחריהם עבור כספם וזהבם וא"כ יהי'
 דבר זה עוני ולער להם ובקל יותר יהי'
 חפץם ומחשבתם אך בלתי לה לבדו ולכן אמר
 לפרעה רק על שלשת ימים כדי שירצו להשאל
 לישראל ובה יגיעו לחפץ הנרצה כנ"ל וזהו
 שאמר הש"י בבקשה ממך והיורם על כך
 [שלא ימאנו כנ"ל] כדי שלא יאמר אותו לדיק
 כו' ועבדות וענו אותם קיים בה"ם [בהם
 דייקא] ירלה העבדות ועוני פעל בהם ומדככו
 באמצעות העבדות גופם ונפשם ואחריו כן
 ילאו ברכוש גדול לא קיים בה"ם להיות על
 ידי זה הזדככות הנפש שהי' רק בלתי לה
 לבדו. [ועל פי הנ"ל יובן כונת המזכיר אך
 טוב וחסד ירדפונו כל ימי חיי ירלה כי מי שהוא
 רודף אחר תאות ותענוגי כסף וזהב אז לא ישיג
 מבוקשו כי כל הרודף אחר הכבוד הכבוד
 בורח ממנו כי כיון שהאדם מלפני לישועה

ה' לריך להיות כמקודם. וגם להבין למה מלכים נסים לקראתו. גם קשה מ"ש וישב הם לחיתו. ודרשו לתנאו מלמד שהתנה הקב"ה במע"ב כו'. הלא זה הרמז ה' לריך למכתב בפסוק ויבקעו המים. גם קשה שאמר שכתוב וישבו המים כו'. כתיב ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים. [ע"ז אפס לומר שזה ה' גם מלך אחד שבו המים ויכסו כו'. ומלך השני היו כו' הלכו ביבשה כו'] להבין כל הג"ל בעזה"י. יובן בהקדם דברי הפייטן משבת שירה. יס ליבשה נהפכו מזולים. [לכאורה הו' לי' למימר. ליבשה נהפכו מזולים] שירה חדשה שכתו גאולים. להבין מאי זה שירה חדשה נראה עפ"י מעשה שהבאתי בפ' בראשית מהבעש"ט ז"ל שבא א' אללו לשאול לו בהיות כי למד חכמת הטבע ופולסיפא. ועפ"י חכמה זו נחודע לו שבאותו שעה שנקבע הים. ה' לריך ליבשע ע"פ טבע הים וא"כ מה זה הרעש מהגם בקיעת הים שאנו מאמינים. ועם זה הקושיא הלך בזוכה גדולה. וגם להבעש"ט. וכאשר בא שמה קודם ששאל זאת האך הבעש"ט לבהכ"נ ודרש. בהיות כי יש שמים בעולם (ואפיקורסים) שהקשו להם כנ"ל. אמנם עינים להם ולא יראו. כי כתיב בראשית ברא אלהים כו'. אלהים"ם בגימטריא הטב"ע. והטבע בעלמנו ברא הקב"ה זה שדרשו חז"ל לחיתו לתנאו מלמד שהתנה הקב"ה במע"ב כו'. ומאז הטבעי הקב"ה בטבע הים לאותו שעה שיבקע בפני ישראל וממילא הגם יותר גדול. כי בראשית בריאת העולם עשה הקב"ה טבע זו ללריך ישראל. בראשית בשביל ישראל שנקראו ראשית נברא טבע זו. ובאם לא ה' ישראל לריכים לזה הגם. לא ה' הקב"ה עושה טבע זו בים ע"כ. ובה יובן כי המלכים ידעו מזה הטבע. לך נסים לקראתו. והו' ג"כ שה' הליו מהש"י נטה את ידך על הים וישבו המים. ללך שזה הוא נגד הטבע כמבואר ועבור ישראל ה' לריך להיות השתנות הטבע לשבו המים על כל גדותיו וזו וישב הים לחיתו. לתנאו מלמד שהתנה הקב"ה כו'. מורה שזה ג"כ מפלאי הש"י לשנות הטבע שישוב לחיתו. וזהו שירת הפייטן יס ליבשה. יספר מפלאות תמים

ישראל באותו שעה כלום הולחנו הקב"ה ממלכים אלא בשביל ה' דברים. א' לתת לנו בינת מלכים. ב' להרכיבו על עניי כבוד. ג' לקרוע לנו את הים. ד' להפריע לנו מן המלכים. ה' לומר לפניו שירה. עכשו כבר לנו בינת הים כו' נחזור למלכים. אמר להם משה כך אמר לי המקום כי כאשר ראיתם את מלכים היום. [כוונת משה ה' על ארץ מלכים ערות הארץ. והם תשבו שכוונתו אנשי מלכים] אמרו לו כבר מחו כולן נחזור למלכים. [כיון שראה משה שאינם מבינים דבריו] אמר להם באו ופרעו את השער שכן אמר הקב"ה בהוליאך את העם ממלכים תפצרון את האלהים על ההר הזה. [יראה כי כוונת הש"י לקרבינו לפני הר סיני שיודענו אז וישוטר מהם זוהמת הגשם. ושהיו כלים מוכשרים לקבלת התורה. ולהזין אותם במדבר במזון שמלאכי מעלה ניונים כו'. אשר עי"ז נזרכו גופם. להיותם ראוי לירושא ארץ הקדושה]. וזהו ולא נתם אלהים כו' כי קרוב הוא פן ינתם העם בראותם מלחמה. יראה בראותם מלחמה וינלמו אותה. ויאמרו עתה טוב וישר לנו ללבו מלחמה. וכמדרש הג"ל. ויסב אלהים כו' המדבר כו' ע"ד משל למלך שיש לו רופא מומחה בתוך ביתו להשגיח תמיד על בנו ויחידו. פ"א הרגיש בו שיש לו חולי בקרבו. רק שערדיין לא ירגיש הבן מלך בעלמנו את החולי. ובאם שיתן לו סמים לרפאותו. צודאי ימאן בו בן המלך. באמרו הלא אנכי בריא ותוק היום כבשאר ימים. לכן עשה בהשכל ונתן סס א' ביום יין הטוב. אשר שחה הבן מלך. להשליך חוליו הפנימית חולה. ונתגלה חליו בצרבריו החיצונים. ונפל למשכב. ואז לקח סמים מרים באהבה וחפץ נפשו לרפאותו. וזהו ויסב אלהים כו' המדבר כו' :

בפסוק

ויאמר ה' אל משה נטה את ידך על הים וישבו המים על מלכים כו' ויט משה את ידו כו' ומלכים נסים לקראתו כו' וישבו המים כו'. לכאורה תמיהא מאוד למה ה' הליו מחדש לנטות ידו על הים שישוב הים לחיתו. הלא כיון שעברו ישראל את הים. ושוב א"ל לנס. וממילא עפ"י טבע

חמים דעים שנהפך הם ליבשה. ושוב הי' הגם. נהפכו מזולים. שהיבשה נהפכו למזולים כי זהו הי' עפ"י השמנות הטבע כמבואר. וזהו שירה חדשה שבחו גאולים. כי זאת היא שירה חדשה. אשר לא נודע לפשוטי עם. שזאת ג"כ הוא מפלאות הש"י ושלד"ך לשורר ע"י. ויאמר ג"כ בספר ניסיון הי' ית'. כן יחיתו הי' ית' לשורר לפניו שירה חדשה על גאולתו אמר: **בפסוק** אז ישיר משה ובי'. פרש"י ז"ל אמרו רז"ל שר לא נאמר אלא ישיר מכאן רמז לתחיית המתים מן התורה. להבין כוונת אנשי כנה"ג שחקנו לנו בתפלת שמונה עשרה ברכת תח"מ לצדק ג' פעמים ביום. לכאורה הלא לא מצינו אלא במקום שנעשה לו גם או לאבותיו. שלד"ך לצדק ברוך שעשה לי או לאבותי גם במקום הזה. אבל לא לצדק על גם שעתיד להיות. וגם לד"ך להבין על מה שאנו אומרים מלך ממית ומחיה. ואין את אומרים כסדר מחיה וממית. ונראה בעזה"י כי ידוע מאמר חז"ל רשעים בחייהם קרוים מחים ולכן אם עשה תשובה זה מכוונה בשם תחיית המתים. והנה ידוע איזה גבור הכובש את יצרו. ואמרו אלמלא הקד"ש עוזרו לא הי' יכול לו. כי באמת גם הבחירה שאדם בוחר בטוב ומתגבר על יצרו הוא מהש"י. וזהו שאנו אומרים אתה גבור לעולם אדני. יראה שבחי' גבורה מה שאדם מתגבר על יצרו. מידך נתנו לו. ואתה הוא הגבור. מחיה מתים אתה. מה שאדם טוהה על הראשונות וטוהר בתשובה והוא בחי' תחיית המתים. הוא ממך ואתה מחיה אותו כי הוא רופא חולים רפואת הנפש. וזהו מלך ממית ומחיה. כי תחלה הוא בבחי' מת. ואח"כ כשזוכה לעשות תשובה. הוא בבחי' חי. [והנה כמה אדם זוכה לתשובה ולבחי' תחיית המתים. הוא ע"י תורה ותפלה ובפרט בחלות הלילה כמבואר בזוהר. וראיתי בספר אחד מי האיש החפץ חיים יקום בחלות הלילה ויזייר בכח המדמה אשר לו כאלו עומד לפני ב"ד של מעלה. ומתודה לפניוהם בלב נשבר] ועיקר לזכות לזה הוא אך ע"י דביקות לד"ך הדור שנקרא איש חי כמ"ש וביניהו בן יאידע איש חי. ומחובר לטוהר טוהר. ועי"ז

יבא לבחי' תחיית המתים. וכמבואר ברמב"ם הלכות תשובה כשם שחולי הגוף צריך לילך לרופא כך חולי הנפש צריך לילך לרופא לרפואתו ומי הוא הרופא חכם שצדור. דור דור ודורשו וכל צדק צדורו הוא בחי' משה. וכתיב אור זרוע לד"ך. ומאור זה יולמנו לו ישועה. וזה ממים ומחיה ימלמית ישועה. ובזה נבאר מקראי קודם. וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים ויבאו מרתה ולא יכלו לשות מים ממרה כי מרים הם על כן קרא שמה מרה כי וילעק אל ה' ויורוה ה' עץ בו' וימחקו המים שם שם לו חק ומשפט כי' ויאמר אם שמוע בו' כל המחלה בו' לא אשים עליך כי אתה ה' רופאיך. כי ידוע מאמר חז"ל תורה וא"י ועזה"ב אינם באים אלא ע"י יסורין. ואמרו חוקותיה במרה נלעוו שבת פרה אדומה ודינין. וממילא היו ע"י יסורים. וזהו וילכו שלשת ימים במדבר. ע"ד אין התורה מסקיימת אלא במי שמשים עצמו כמדבר. ולא מצאו מים זו תורה. ויבאו מרתה ולא יכלו לשות מים ממרה כי מרים הם. יראה שהם בעצמם היו בחי' מרה והם קורין למקום מרה. ויורוה ה' עץ. זה צדק הדור ע"ד היט צו עץ. צדק המצין עליהם. וימחקו המים כי כח בידו לעשות ממד מתוק. ולכן נשאל לאדם יסורין ר"ל. יסע מיד להלך לבקש רחמים עליו מבעל הרחמים ויתרפא וימחק לו. ועי"ז יתחזק האמונה בקרבו. וזהו שפרש"י שם שם לו חק ומשפט [ובזה נתרפאו הכשרים] ושם נסהו לעם וראה קשה ערפם שלא נמלכו במשה בלשון רפה בקש עלינו כי' כי באמת מיד כשהרע לאדם מיד צריך לילך לחכם לבקש עלינו רחמים. ולזה נאמר להם ויאמר אם שמוע חשמוע בו' לא אשים עליך. ופרש"י ואם אשים הרי הוא כאלו לא הושמח כי כאשר יש לך רופא לרפאות אותך. הוא החכם שצדור. ובצירור יהי' לך רפואה על ידו. הרי הוא כאלו לא הושמח. ובזה מסורץ הדבה קושיות ממפרשי תורה באלה מקראי קדש בעזה"י:

בפסוק ויאמר ה' אל משה כי' כי מחה אמתה את זכר עמלק כי' ויאמר בו' מלחמה לה' בעמלק מדר דר. לכאורה הלא

דרכו הש"י מספרי מוסר אשר הורו לו אח הדריך
 נלך בו . ולא לבלות ימיכם בצטרדות הדריך .
 ובכרוב דוחק . ולהיות ביטול חורה עי"י . אמנם
 רש"י ז"ל במקום לשון מתוך זאת . כי באמת
 עינים להם ולא יראו והם בחשך ילכו . כי מבואר
 ברמב"ם הל' תשובה כ"ט שיש חולי הגוף כך יש
 חולי הנפש . [כי בכל יום יארו של אדם מתגבר
 עליו להדיחו משני עולמות . בפרט אם ח"ח הוא
 כי כל הגדול מתבירו יארו גדול ממנו והוא
 כדי שהבחינה יאשר בידו . כאשר פירשתי
 במקום אחר] וכשם שחולי הגוף צריך לילך
 לרופא להתרפאות . [ואם אין רופא בעירו או
 אפילו במדינתו צריך לילך למדינה אחרת למצוא
 מזור למכחו] כך חולי הנפש צריך לילך לרופא
 להתרפא . ומי הוא הרופא חכם שבדור ע"כ .
 ושמעתי בשם מרן אדמו"ר הה"ק מוהרי"י
 מלובלין זצ"ל . על אמרם טוב שברופאים
 לגיהנם . יראה חכם הדור שמרפא האדם שלא
 ירד לגיהנם הוא טוב שברופאים . ובאמת מי
 יאמר זכיתו לזכ"י . ונפשי זכה ובריא . ואיני
 צריך לרופא לרפאות חולי הנפש . ואפילו אם
 הוא ח"ח גדול ועוסק במצות ה' . יכול להיות
 שבא איזה פניה וגיאות בלבו . [כי כל הגדול
 מתבירו יארו גדול הימנו] . וכל המחנאה כאלו
 עובד ע"י מבואר ברא"ל ומבואר בספר שע"ק
 לרש"י . שכל העושה מצוה ומתפאר בה נופל
 לגיהנם . ופרשתי במקום אחר דבריו הקדושים .
 גם מבואר בספר חסידים . טוב מעט ללדיק
 [שלומדים מעט] מהמון רשעים רבים שלומדים
 הרבה . לכן איש הנלכד הרועה למלט נפשו
 מיד שאול בלה . ענה היעוה לו ללכת בעצת
 דברי הרמב"ם . לילך לרופא אמיני חכם שבדור
 להתחנף בלוי . ולהיות מתחבב בעפר רגליו .
 וימצא לו מזור ותרופה למכתו . וכמו שבחולי
 הגוף . אם לא נמצא תרופה ע"י רופא זה . הולך
 ומבקש מרופא אחר אולי יגעה מזור . כן בחולי
 הנפש צריך לבחור רגליו מרופא לרופא . עד
 ימצא מזור ותרופה לנפשו . כי לא מכל האדם
 זוכה ללמוד ואין אדם לומד אלא במקום שלבו
 חפץ ויבקש רחמים מהש"י שילכיהו בדרך אמת
 ללדיק אמיני שהוא מפורש נפשו . ויוכה להתחבר
 אליו ולדבק בו בגופו ונשמתו . והוא ורכושו .
 ומחבר

אלא הוא ית"ש הבעל יכולת וכל יכול . ומי
 יאמר לו מה העשה . ימחה אותו מיד . אמנם
 טועם שממלך רומן ליא"ר . ולכן זכ"ר עמל"ק
 במספר קמן בגימטריא יצ"ר הר"ע והוא מספר
 כ"ו . מספרו של שם הוי' ב"ה . וזהו אלמלא
 הקב"ה עוזרו לא ה' יכול לו . והיה"ר
 צורך לאדם להיות בחירה בידו ולהיות שבר
 ועונש . וזהו מלוח זכירה בכל יום ובכל שעה
 למחות אותו ולהתגבר עליו . וזהו שפי' בבעל
 הטורים יד בגימטריא דוד . [יראה ע"ד שאמר
 חז"ל כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה
 אלא להורות תשובה] מדר דר בגימטריא לימות
 המשיח . יראה ע"ד ומלאו כל הארץ דעה וע"ד
 ואחא הקב"ה ושחט למה"מ . וע"ד יכירו וידעו
 כל יושבי הארץ כו' . כן יהי רצון ב"ב אמן :

פרשת יתרו

וישמע יתרו כהן מדין כו' . פרש"י מה
 שמועה שמע ובא קריעת ים
 סוף ומלחמה עמלק . לכאורה הלא מפורש
 בקרא מה שמע . כי הוליד אח ישראל ממזרים .
 [אשר עבד לא ה' יכול לברוח ועשה יואקים
 ס' רבוא ביד רמה] ויחר ה' לרש"י לפרש
 יואח מזרים וקרי"ם . כי הם ניסים חוץ לטבע .
 לא כן מלחמה עמלק לא ה' גם גדול כ"כ .
 ואדרבה כי עוד ה' ממעט כבוד שמים .
 כאמרם משל לאמבטי רותחם כו' . וגם להבין
 מלח [מה שמועה שמע] וב"א . דלכאורה
 מיותר . ונראה בעז"י דה' קשה לרש"י .
 למה לא בא מיד אחר יואח מזרים . או אחר
 קריעת ים סוף שהיו ניסים יואקים מגדר טבע
 העולם . ולמה התמין עד אחר מלחמה עמלק
 וגם למה בא . הלא ה' יכול לגייר עמו בביתו
 ולא לילך למדבר שמים . בפרט איש נכבד כזה .
 או לכתוב למשה שיכתוב לו דרכי ה' על ספר
 וללמוד בו . וכמו שדרך ההמון אשר הם חסירי
 דעת מקנטרים המיד על אנשי מודע היראים
 והשלימים . הנוסעים תמיד ללדיק הדור
 להתחנף בללם . וללמוד מדרכיהם הטובים .
 וההמון מלגלגים מהם ומבזים אותם . באמרם
 הלא טוב לשבת בית על החורה ועבודה וללמוד

ומחזר לטהור טהור, וכמו ששמעתי בשם מורי מפרשים מאז ז"ל ע"פ מי האיש החפץ חיים כו' נגזר לשוקר מרע כו' ואז עיני ה' אל לדיקים. יראה שפחת ה' עיניו לאזהר מהלדיקים ידבק עלמו. ולפי הג"ל יובן דברי רש"י מה שמועה שמע וצ"א. כנ"ל למה לו לבא הלא טוב לו לשבת בית ולעסוק בדרכי ה' ית'. ומתוך שמע קריעת ים ומלחמה עמלק, והם שני הפכים בנושא ח'. הלא יחוייב שאחר גם גדול ומפורסם כזה. יתחזק אמונת הש"י ויכולתו בכל העולם ובכל אדם. ואחר כ"ז בא עמלק וילחם עם ישראל וכפר בעיקר. וכשאחז"ל משל לאמצעי דוחת שאת כל בריה יכול לבנוס לתוכה בא בליעל אחד וקפץ בה כו'. וזה מורה באצבע. עד היכן ילכו של אדם מחובר. ואחר כל הגיסים זהגפלאות. הוא עושה שלו. לכן יחרו ללד שה' ירא חטא מאוד. וירא לבפשו מעלל הילך ראה למלט נפשו מיד שאלו. ושמע לעלת דברי חכם המומחה הרמב"ם ז"ל. לילך לרופא הוא חכם הדור. לזה בא אל משה לדיק הדור לרצק עלמו בו. ובוה השיג מבוקשו. וזהו אני חותק יחרו בא אלי"ך לרצק עלמי כך. והכניע עלמו בהכנעה גדולה נגד חתנו בכדי שיעיג לחפץ מבוקשו. ולכן מבואר במדרש שהש"י אמר למשה אדם זה שבא אללי לשם שמים כוונתו לא בא אלל להחגייר אף אתה קרבתו. כי ללד ההכנעה הגדולה אשר לו. לזה לו ה' לקרבו. כמ"ש ואת רכב ושלל רוח אשכין. ולזה גם הארון ילא לנגדו. כמבואר במדרש שם. ובוה מוכן ג"כ הנדרש וישמע יתרו הה"ד רעך [זה הקצ"ה] ורעי אבך [זה אברהם. יראה לדיק הדור] אל תעזבו: **במדרש** ר"א וישמע יתרו. הה"ד כבוד חכמים יגחלו כו' זה יתרו בשעה שבא אלל משה מה כבוד נחל. ויאמר אל משה אני חותק יתרו בא אליך רי"א שלח לו ביד שליח. ר"א אומר שלח לו אגרת ואמר עשה בגיגי ואם אין אתה עושה בגיגי לא בגין אשקך. ואם אין אתה עושה בגיגי עשה בגין בגיך. ר"א אומר הקצ"ה אמר לו לא אמר לו הקצ"ה אני הוא שאמרתי והי' העולם. אני הוא שאני מקרב. אני הוא שאני מרחק. ואני הוא שקרבותי ליתרו ולא רחוקותי. אדם זה שבא אללי לא בא

אלל לשם שמים ולא בא אלל להחגייר אף אתה קרבתו ואל תרחקו. מיד וילא משה לקראת חותנו ושבעים זקני ישראל. וי"א אף ארון ילא עמהם ע"כ לשון המדרש. ולכאורה קשה הלא חייב אדם בכבוד חותנו. ולמה לא ילא מעלמו נגדו. בפרט כי האיש משה ענו מאוד מכל האדם. ועוד קשה למה זכה יתרו לנחול כבוד זה. הלא כל הרודף אחר הכבוד כבוד בורח ממנו. ואין לך רודף אחר הכבוד יותר מזה. ששלח שליח או אגרת שילא לנגדו. [ואבז אכתוב מה ששמעתי מהרב הלדיק מו' נחמ"ו ז"ל בשם מורי הה"ק הלדיק מו' ישראל ז"ל מסאדיגורי על המשנה הג"ל כל הרודף אחר הכבוד הכבוד בורח ממנו וכל הבורח מן הכבוד הכבוד רודף אחריו ולכאורה כיון שהוא בורח מן הכבוד וממאס בו והוא נגד רעוט למה הכבוד רודף אחריו הלא רעון ירחיו יעשה ואמר הוא ז"ל שזה על דרך עונש כי ללד שהוא בורח מן הכבוד יורה שעדיין אינו בבחינה כראוי כי הוא מתפעל מהכבוד ונהנה ממנו ולכן ירא לבפשו שלא ילכד ברשת הגיאות ומש"ה בורח ממנו מש"ה הכבוד רודף אחריו שיהי' לו עבודה רבה להילי אחנפשו מגאות ר"ל כי אדם לריך להיות בבחינה שלא יתפעל נפשו משום כבוד בעולם ואז אינו לריך לבדות ממנו]. ונראה בעצמי כי אדרבה ללד שה' בורח מן הכבוד והי' בתכלית השפלות והכנעה כי לזה הי' בא לרצק עלמו בלדיק הדור כמבואר לעיל לזה עשה בהשכל וחקמה ולצקש ממש שילא לנגדו כי דמה ברעתו ללד שהוא חותן המלך בודאי ילא משה לנגדו וכל ישראל וירא לבפשו שלא יפול ח"ו ברשת הגאווה מהכבוד המדומה אשר באמת הוא ממאס בו לכן עלמו תנחתו לשלוח שליח או אגרת שילא לנגדו ואמר עשה בגיגי שיהא הוראה שיחפץ בכבוד וממילא אף אם ילא לנגדו לא יהי' נחשב לכבוד כ"כ כי הכבוד אשר נעשה לאדם ע"י תחבולותיו אינו כבוד כמובן ובוה יגלל מגיאות. ומיד רמז תשובתו בלדו ואמר אם אין אתה עושה כוונתו הי' שאם אין אתה עושה כן וחמאן ללכת נגדי. בגיגי יראה כי אדם שלדק אחר כי בגיגי ומידי היתה זאת. כי לרוע מעשי איני ראוי

שמע וב"א קריאת ים סוף ומלחמת
עמלק. לכאורה למה לא פי' יציאת מצרים
וקריעת ים סוף ושאר הניסים. וגם מלת ובא
לכאורה מיותר. ונראה שבאן שגמרו בפרש"י
דרך עבודה להש"י שא"א לאדם לילך בדרכי
הש"י אם לא ע"י דבוק חברים ולהתאבק בעפר
רגלי הנדריקים ואם ת"ח הוא מחויב עוד יותר
להסתופף בכל החכמים והנדיקים. כמבואר
במדרש פרשה זו. לבש אדם טלית שגששה ראש
כו' מה יעשה לך התרפס באבק רגליהם של
גדולים ממך והמליכים עליך הה"ד לך רהב
ואין רהב אלא מלכות. ואם לאו דמך בראשך
כדס לבי ואיל ע"כ. ולא כהמוני העם וגם
מקאת ת"ח החכמים בעיניהם אשר מרחיבים
פיהם לבלי חק. ומלנגלים ושואלים. ומונין
את ישראל היראים והשלימים לומר מה המזוה
הזאת ומה טעם יש בה לגדור רגלים לילך מדתי
אל דתי תמיד לבית הורם ומורם. אל נדיקי
הדור. הלא גם בביתם ג"כ יש אתם ספרי מוסר
אשר הורו לנו את הדרך אשר נלך בו. אמנם
רש"י ז"ל מתרץ זאת בדברי קדשו ואמר מה
שמועה שמע וב"א. יראה מה שמועה שמע
אשר מזה יתעורר עצמו לבא. ולא די לו
לשבת בית על החורה ועבודה. ומתוך קרי"ס
ומלחמת עמלק. ר"ל שמע קרי"ס אשר ראתה
שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל. ורחב
אמרה כי שמענו את אשר הוביש ה' את מי
ים סוף. ונראה ונגלה לעין כל כי הוא
הבורא והוא המנהיג. ומיד אח"כ בא עמלק
להלחם עם ישראל. לזה ראה שאין ענה
להמלט מיד היתה"ר כ"א לרדק עצמו בנדיק
הדור ובא אלל משה. [וכן כל נדיק הדור
הוא בחי' משה] ובה מובן המדרש וישמע
יתרו הה"ד רעך ורע אביך אל תעוז. רעך
זה משה שגאמר וישתחו איש אל רעהו:
בפסוק וירא חותן משה כו' ויאמר מה
הדבר הזה אשר אתה עושה
לעם מדוע אתה יושב לבדך כו' עד פסוק
כ"ב. עיין במפרשי תורה קושיות הנפלים
באלה הפסוקים. ונראה בעזה"י. כי מדרך
הדיינים כשבאו לפניו עסקים הרבה.
והרבה בע"ד עומדים לפניו. רואים
הדיינים

דאוי לכך. או בגיני ר"ל כי ודאי ראתה ברוח
קדשך שאין זה תועלת עבדתי ואעפ"י כן לא
בגין אשתך ואם אין אתה עושה אדע ג"כ
שהדק אחר ומניעה הוא בגינה לדר שהיה
בחי' ואניה מושרט טוב ומ"מ עשה בגי"ן
בגי"ך לעורר אהבת אב לבנים חזק. ואפשר
כי משה רבינו לדר שיתרו שלח אליו שלא
לנגדו ה' מסופק בדעתו אם לקיים דבריו.
כי הרודף אחר הכבוד הכבוד צורת ממנו.
[וגם כפי המובן ה' למשה עם יתרו כמה
פעמים ויכוחים בענין אמונה מאז היותו
צביתו וראי' כי מבואר במדרש שיתרו נתנו
צבית האסורים ולולא נפורה בחו אשר רחמה
עליו וכלכל' אותו בזמן ומחיה ה' מת ברעב
וירא משה לעשות לו כבוד שלא יתכבד בעיני
העם וילמדו דעותיו הנפסדים] ולא ידע משה חוכן
כוונתו כנ"ל לזה אמר לו הקב"ה כי לא מחשבותי
מחשבותיך. כי אדם יראה לעינים וה' יראה ללבב
ואמר לו לא לנגדו אני הוא שקרבתי ליתרו ולא
רחקתי כי באמת יש לו הכנעה גדולה ולב נשבר.
ולב נשבר ונדהה אלהים לא תבזה ואת דכא
ושפל רוח אשכון. אדם זה שצא אלני [לא בא
בשביל להביא בחו כדרך העולם] לא בא אלא
שם שמים ולא לשום פניה וכבוד רק בלתי
לה' לבדו ולא בא אלא להתגיד ואף אתה
קרבהו ואל תרחקו מיד ויאל משה לקראת
חותנו וכיון שלא משה יאל אהרן נדב ואביהוא
ושבעים זקני ישראל וכל ישראל. וממילא
גם ארון הלך עמוס כדי שלא ישאר יחידי
וה' לו כל הכבוד הזה כי לדר שהי' יתרו
בורח מן הכבוד באמת ה' לו כל הכבוד הזה
וזה כבוד חכמים יתג' דהי' קשה למדרש
כנ"ל. ולכאורה ה' רודף אחר הכבוד. ולכן
מביא הפסוק כבוד חכמי"ם ימחלו. יראה שזה
שביקש הכבוד הוא מדר השכלתו. ותכמתו עמדה
לו ובוחן לבות ה' יודע כונתו לשמים. לזה
מה כבוד נח"ל באותה שעה כו'. בא לו
הכבוד פתאום וממילא כנחלה הנטפל לאדם
בלא שום תחבולה. והבן:

מהעתק אחר בקצרה המבואר לעיל.
וישמע יתרו. פרש"י מה שמועה

במדותיו. ויאמר חותן משה אליו לא טוב הדבר אשר אתה עושה. כי קשה הדבר להיות הכל ביד איש אחד. להיות דיון ושופט לשפוט בין איש לרעהו דיני ממונות ועסקי שאר דברים. ולהיות רבן של ישראל ללמד להם תורה ומצוות ועבודת הש'. ולבקש רחמי הש' עבורם. כבול תבול כו' אישך ויהי אלהים עמך היה אתה לעם מול האלהים והבאת אתה את הדברים אל האלהים. יראה לבקש רחמים עבורם לכל זרכיהם. והזהרת אתהם את החוקים ואת התורות והודעת להם את הדרך ילכו בה. זה מדות טובות וישרות. ואת המעשה אשר יעשו. לעשות בזכות ראייה בלי מחשבת פסול. כי אחר כונת הלך הן הדברים. ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל כו' ושפטו את העם בכל ע"ת. וזה משפטים ועסקים בין אדם לחבירו. וזה בכל עת שיהי' להם פגאי לשפוט כל עת והבן. ואת"כ הוגד לי שמבואר דרך זה ברמז"ן הקדוש וגמתי:

בפסוק

אם את הדבר הזה תעשה וכו' אלהים ויכלת עמוד וגם כל העם הזה על מקומו יבא בשלום. ופי' רש"י המלך בגבורה אם מזהו אותך לעשות כן תוכל עמוד ואם יעכב על ירך לא תוכל לעמוד. והוא תמוה דודאי מלתא דפשיטא הוא שאם יהי' בן רגון הבורא ית' יוכל עמוד. וגררר בצוה"י שהוא ע"ד שביקש דהמע"ה קפיטיל ע"ג פסוק כ"ג ואני תמיד עמך אחות ביד ימיני בעצתך תחנני ואחר כבוד תקחני. ופעם אחד הייתי בעיר אחת על עסק בוררות. והי' קשה הדבר בעינינו לתווך היביר להוציא לאור בשלום. כי לא הי' שום ענה בדבר. ואמרתי. ה"ם כי ענה היעוזה בזה להתפלל להש' בעל הענה שיתן בלבביו ענה האמיתי לזה. וזה בעצתך תחנני [ועי'ז] ואחר כבוד תקחני. כי אעפ"י שגמור על ידי העסק בשלום ובטוב. לא יהי' לי גבורה וגיוחות מזה לאחר חלילה חכמתי עמדה לי. כי ידעתי שהיא ענת הש' ומירו היתה זאת לי. אשר התפללתי לפניו. והנה יתרו הגם שראה שעלתי טובה. עכ"ל

הדיינים בזריזות לשפוט ראשון ראשון ואחרון אחרון. ולא היה מהבעלי דינים מיד כשיגידו להם את דבר המשפט הולכים לביתם כשקבלו עליהם הדין. ולא יעמוד עוד בשער מקום המשפט בעת יספוטו בע"ד אחרים. כי מה להם לריב לא להם. אמנם מדרך זריקי הדור כאשר נוסעים אליו הרבה אנשים כ"א עם עסקו. או נגעי לבבו. לבקש רחמים עבורו או לשית ענה בגפשו ליהנות ממנו ענה וחושה. ואי מדרך הוא הגם שאחד כבר הגיד לפניו את מבוקשו. והוא כבר הגיד להאיש את דבר ה' אשר שם בפיו. מ"מ עדיין עומד בביתו נראה ומסתכל בפני הדיק. ומלפניו לשמוע ממנו איזה דברי תורה ודרך העבודה אשר יגיד גם לאנשים אחרים הבאים לשמוע את דבר השם. והנה יתרו כשראה העם נלכ עליו מבקר עד ערב. חשב בדעתו שמה רבינו הוא רק שופט ודיון יושב לשפוט העם רק בעסקיהם ותמה ואמר לו מדוע אתה יושב לבדך. כאלו אתה לבדך בביתך ואין שום עסק אצלך. [והוא ע"ד ששמעתי ממורי ז"ל שדרך העבודה שירגיל אדם עלמו שאפילו הוא בביתו ומקום מושבו מלא עסקים. יהי' שפוי בדעתו כאלו אין לו שום עסק. ואפי' הוא בביתו מלא מחלוקת יהי' בלבו שלום וריעות וכן בכל ענינים יראה בדעתו כאלו יושב לבדו בביתו ואין איש אחר ויתרו לא הבין עוד דרך זה]. הלא הי' לך לזרע עמך להגיד את דבר המשפט ראשון ראשון ויילכו לבתיהם. וגם ראה שגם הב"ע"ד אשר באו מיד בבקר. וכבר הגיד להם את המשפטם. גם הם נלכים עליו עד ערב. ותמה ע"ז ואמר מדוע כו' וכל העם נלכ עליך מבקר עד ערב. ויאמר משה לחותנו [אל תדמה בגפך כי אנכי דיון ושופט בלבד] כי יבא אלי העם לרדוף אלהים. ללמד לכ"א דרך העבודה להשם ית'. כי יהי' להם דבר בא אלי. יראה כי יהי' לאחר מבני הבית איזה סיבה ח"ו. בא אלי גדול שבבים להזכיר אותו לפני לבקש עליו רחמים. ושפטתי בין איש ובין רעהו. זה משפט ד"מ בין איש לרעהו. והודעתי את חוקי האלהים ואת תורותיו. זה מדות ישרות. ע"ד הדבק

ואת שלמך ר"ל תפעול אללו כל רעוק :

פרשת משפטים

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם .

יראה עפ"י רמז שאם יבא חלילה על אדם אחד איזה משפטים לא טובים ומדת הדין מחמתו עליו באמת הוא רק לפניהם אבל בשמים ממעל המה חסדים גדולים . והוא כמו שהרופא מקוץ דם או משים עליהם למוץ רמו והוא באמת לטובתו . או יראה ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם שכל המשפטים ודינים אשר יש לאדם ח"ו תשים לפניהם לפני חכמי ישראל ולדיקי הדור כי בידם הכת והאמנלה לעשות בהם כרצונם ולהחיות כל הדינים מעליהם ולהפוך אותם לטובה ולזכרה כי הקב"ה גזר ולדיק מבטלו לדיק גזר והקב"ה מקיים וכת בידם להפוך ממח"ל למדת הרחמים . ואעפ"י לפניהם מעטין זה אגרת מהרב המגיד חרמו"ר מקאנצ' זל"ל אל כבוד חרמו"ר ה"ל מוהר"י מלובלין זל"ל אשר המציא לי ה"י ברוב רחמי וחסדיו ומתנת אשר המכתב הקדוש הזה כל אות ואות הוא חביב בעיני והוא עמוק עמוק ואגולה ועלה להמחיק הדינים ולהסיר מחלה מקרבינו אעפ"י המכתב אות באות להיות למוכרת לדור דור וזכותם יעמוד לנו . וזה לשון המכתב :

חיים וזכרה ומשמרת שלום לכבוד אהובי ידידי או"צ הרב המפורסם הגדול בחורה ובחסידות אים אלהים קדוש הוא כ"ש מו' יעקב יצחק אג"ל .

ג'י"ד הגיעני ע"י השטפעת בלילה בזמן שינה וכאשר התעוררתי בחלות הלילה וראיתי אגרת אחד מונח לפני אשר מעודי בחבלי שינה על עיני לא יכולתי לקרות עד אשר למדתי תורתו בספר תקוני זוהר הקדוש והוא מחנות עד שעה ב' ואז נזכרתי לקרות האגרת של מעב"ת והבינתי ע"י מאמר הזהר שנמתקו כל הדינים ומפני אהבתו אותו אדבר אחרי דברי וזדים ואעפ"י לו מאמר הזהר בחיקון חמני סרי דף לא ע"ב שורה כ"ה וזל"ל מה קול רעש גדול דאית רעש ואית רעש אית רעש דאתמר ב'י

עכ"ל חש פן לאיזה דר לא טובה ענאו . פן יאמרו מזה איזה מחלוקת . זה אומר לי גאה להיות שר וסופט . או פלוגי אהבי לי גאה להיות המשרה על שכמו . וזה אומר בכה . או פן יברר דינים וסופטים אשר אינם חובט כדבר . או לא יאות בעיני משה ליתן הגשיות לאחרים . לזה אמר לו המלך בגבורה . והוא לבקש מהש"י שבעלתו תנחלו בזה להיות ישר וטוב מכל דר . וזהו אם מזהו אותך לעשות כן הכול עמוד . ואם יעבר ע"ל יד"ך . אדם שהמניעה מידך הוא כי בודאי רעוק אין מסכים בזה והשי"ת רצון יראיו יעשה . ואמנם לא חוכל עמוד . והוא ע"ד שכתוב רצון יראיו יעשה . [גם שלא טוב הדבר ואח"כ כשרואים שלא טוב ה' רעום בזה] ואת שעתם ישמע ויושיעם :

בפסוק ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך ויום השביעי שבת לה'

אלהיך לא תעשה כל מלאכה . כי כל אחד משיג נשמה יחירה בשבת מכל ד' עולמות לפי ערך שמירת שבת שלו במחשבה ודבור ומעשה . ואז משיג נשמה יחירה מעולם המחשבה . וגם סגולה גדולה לפרנסה להיות שומר שבת במחשבה ודבור ומעשה ולקיים מצות עונג שבת . ואז יושפע לו שפע ברכה והללחה . וזהו ועשית כל מלאכתך ויום השביעי שבת לה' אלהיך . ע"ד שאמרנו רבותינו ז"ל שבשבת יה' בעי"ך כאלו כל מלאכתך עשויה ואינו חסר לך שום דבר ואז שבת קודש ישפיע לו שפע ברכה לכל ששת ימי המעשה כמבואר בזוהר הקדוש בהרבה מקומות :

לא תעשון אתי אלהי כסף . רמז בזה שלא יעבדו את אלהים בשביל כסף למען היות לו פרנסה עי"י . כמ"ס חז"ל אל תעש' קרדוס לתחוך בה . ואלהי זהב לא תעשו לכם רמז ואזהרה לכל עיר ועיר לכל לקבל עליהם רב ודיין שאינו הגון רק שנותן זהב לעיר . אך מזבח אדמה תעשה לי . יראה כי הרב והכס העיר מכונה בשם מזבח כי הוא זוכה ילדו ועוד טעמים בדבר . ויראה שיקחו ויקבלו רב כזה אשר הוא בבחי' אדמה . ע"ד ונפשי בעפר לכל תהי' . וזכחת עליו את עולותיך

בשמה דקב"ה אז רפואה קרובה לבא. כ"ז
 לייטי להעמיק מהגהתי לספר הג"ל מפני
 חיבתו ואהבתו לדיבר בו. ויה"ר שלא ישמע
 שוד ושבר ורעדה בזהלי לדיקים ויהי' מלכס
 בראשם ישמדם לעד ולנצח נצחים ויכתוב
 בספר חיים טובים אמן.

כ"ד אוה"נ הדוס"ת באהבה. נאום ישראל
 בהמות הר"ר שבתי ז"ל מ"מ דפ"ק קאונגין.
 ונכתב בגליון המכתב בזה"ל הגהות אלו מידו
 הקדושה בודאי שם לריך בענין זה ובא
 אל הדיוק דוגמא עליון לה מחיק שם כמו שקבלתי
 ממו"ר רוב בער שם עיקר ה כוונה וממילא נחתק
 למטה. עכ"ל המכתב הקדוש. וזוהי עימוד לנו
 לעד ולהאיר עינינו בתורתו הקדושה אמן :

בבד"ר רבה ואלה המשפטים אשר תשים
 לפניכם הה"ד ועו מלך משפט
 אהב כו' הוי ועו מלך משפט אהב העו של ממ"ה
 הקב"ה והוא אוהב את המשפט ונתח לישראל
 שהם אוהביו. יראה עפ"י שמבואר לעיל בהאגרת
 הג"ל שהלדיקים בידם וכרשותם לעשות עם
 המשפטים והדינים כרצונם ולהמתיק הדינים
 בשורשם ולהפך מרובם לאהב' וזהו ואלה המשפטים
 אשר תשים לפניכם כנ"ל הה"ד ועו מלך משפט
 אהב עו זה התורה [שנאמר ה' עו לעמו יתן] של
 ממ"ה הקב"ה והוא אוהב' את המשפט יראה
 שרעון השי"ת להפך המשפטים והדינים שלו
 לאהבה ולהמתיק הדינין ע"י לדיק הדור וזהו
 ונתנו לישראל שהם אוהביו כי השי"ת נתן
 כת זה להמתיק הדינין להלדיקים שהם אוהביו :

עוד שם במדרש ומה שכתוב אתה כוננת
 מישירים אתה כוננת ישרות לאוהבים
 שע"י המשפטים שנתת להם הם עושים
 מריבה זה עם זה ובאין לידי משפט והם עושין
 שלום. ומראה כי מבואר בסמ"ע ת"מ כי פסקי
 בעה"ב ופסקי תורה הם שני הפכים נמלא
 שישירות התורה הפיך מישירות בעלי בתים.
 והאפשר כוונת המדרש אתה כוננת מישירים
 אתה כוננת ישרות לאוהבים שע"י התורה יודע
 אמיתית היושר לאוהבים ולא יושר המחלוקה
 של הבע"ב והם עושים שלום כי מחלוקה ה'
 הבע"ד שאין הלך אחר עפ"י ד"ת כנעם
 ומחלוקת כי כל הבע"ב אומרים לו עפ"י
 יושרים

בי' לא ברעש ה' ללא ייתיתמן קוב"ה ואית
 רעש דייטי תמן אלא בהפוכא ערש כמה
 דאיתמר ה' יסעדנו על ערש דוי ודא איהו
 כל משכבו הפכת בתלוי דאיתפך רעש לערש
 מאי ניהו ערש אלא איהו עשר בהיפוך
 אחוון ודא שכינתא דאיהו כללל דערש ספירין
 דעלה אחמר אין קדושה בפחות מעשרה
 דאיהו שריא לרישא דתולה ובג"כ ה' יסעדנו
 ובמאי על ערש דוי על שכינתא ודאי ואם
 שכינתא לאו תמן רוח סערה תמן דאסעיר
 גופי' דבר נש דכתיב בי' והאניה תשבה להשבר
 דאיהו גופי' דאסניה כד לית שכינתא
 דסמיכת לה רוח סערה מהפך לה וחבר לה
 ובזמנא דשכינתא סמיכת לה מיד קלא נפיק
 בן אדם עמוד על רגליך וקאים ממרעי'
 דילי' ונפיק מדיני' שלם בגופו שלם בממוניה
 עכ"ל. ואנכי כדרכי הגהתי בפירוש הג"ל.
 ח"ל מ"ש לא ברעש ה' כי השי"ת מביא
 הנסיון ע"י גבורות מנלפ"ך שהוא חומר שגורים
 מלרופי' אוחיות רעש. והנה כשבא הענין על
 רשעים אינם מקבלים באהבה ורועשים בקול
 ומפיתין דברים כלפי מעלה על היסורים ואין
 בהם ה' כדכתיב לא ברעש ה' רק הילא"ד
 סביב רשעים יתהלכו. אבל בלדיקים מצינו
 שהילל אמר מובטח אני שאין זה בתוך ביתי
 כי היו מלומדים לומר שאם כך עלה במחשבת
 הבורא ית' להיטב ביסורין של אהבה לרקדק
 עם הלדיקים ולמרוק כל מחל' קל כמ"ש הרמב"ן
 בשער הגמול להיות נקי כתיוב בן יומו
 וזהו שהלדיק מיתיד הכל לאהבה כדכתיב מי
 חכם וישמר אלה. אלה להתבונן חסדי ה'
 נחפך לעשר בעשר אוחיות של היתוד ונעשים
 עשר אוחיות שם ע"כ לחסד ובפרט כשמלך
 עלמו לשכינה אשר היא חולת אהבה בגלות
 והיא הדלה בסוד משכיל אל דל ומלך עלמו
 עמה ועם יסורי משית אז נמתק הכל ועמוד
 על רגליו. וכן בכל מאורע שבטולם לריך האדם
 לחקנו בשורשו או בכללות עלומות או בשורש
 נשמתו של זה שבא המאורע עליו ואז נמתק
 כל הדינים ממילא ואפשר שזה רמזו במאמרם
 שבת הוא מלועוק ורפואה קרובה לבא כי
 שבת הוא שמה דקב"ה כאשר מקשרים אותו

גאווה כמ"ס אז נבהלו אלופי אדום כו' ויאמינו
 בה' ובמשה עבדו ופתאום בא עמלק להלחם
 עם ישראל וה' מקרר בזה לבנות ישראל מאומות
 ואהבת הש"י זה ה' עיקר כונת עמלק. [ועיין
 בעקידה ובכנפי נשרים פ' תלך מענין זכירת
 עמלק בג' ענינים בעלם המעשה בשלימות
 המעשה בהתמדות ומשך הזמן ול"ג בעומר
 עפ"י משל לבשל הבשר בסוף הזמן אשר נחלה
 לו המערה שלו וביקש מהרפוא לרפאותו
 שיוכל לילך ברגליו הגס שלא ירפא אותו
 מהקורס המחלה לא איבדת לי' משא"כ אז
 חפץ בבנו שיתרפא לגמרי ולשרש את המחלה
 ממנו וכן בפדיון שצוים אז שפודה את בנו
 כל אשר לו יתן בעד נפשו וע"ס ותצילן].
 וזהו זכור את אשר עשה לך עמלק בשורש
 אמונתך ול"ך גימטריא חמשים וזהו חמשים
 שערי צינה וכנגדו ה' עמלק בטומאה. והנה
 הסיבה אשר בא עמלק להלחם עם ישראל.
 ה' לסיבת חטאם נגד משה כמ"ס וילוו העם
 על משה והוא ה' השורש של כל ישראל ובעו"ן
 שערי צינה עי"ז בא עמלק עליהם להורחתם
 כי לריבים לתפלת משה כמ"ס וה' כאשר ירים
 משה ידו וגבר ישראל ומחמת כי אז היו בני
 ישראל במדבריהם קטנה עי"ז חשש כחו של
 משה. ואיפה במדרש תנחומא פ' תלך עמלק
 עם שבא ללוק דם של ישראל ככלב כו' ע"ס
 משל למה"ד למלך שה' לו כרם והקיפו גדר
 והוסיפו המלך כלב נשכן אמר המלך כל
 מי שיבא ויפרוץ את הגדר ישכנו הכלב לימים
 בא בנו של מלך פרוץ את הגדר נשכו הכלב
 כל זמן שה' המלך מבקש להזכיר חטא של בנו
 שפרץ הגדר אומר לו זכור אתה האריך נשכך
 הכלב כך כ"ו שהקב"ה מבקש להזכיר חטאן
 של ישראל שחטאו ברפידים שנאמר ה' ה'
 בקרבנו [כי כל המהרהר אחר רבו כאלו מהרהר
 אחר השכינה] אמר להם זכור את אשר עשה
 לך עמלק אשר קרך וגו' ע"כ. ואיפה בפרקי
 דר"א פדק מ"ד בסגנון אחר קלת וול"ר
 פנתם אומר אחר ארבעים שנה רצא משה להזכיר
 לישראל ולומר להם זכרים אתם שאמרתם
 במדבר ה' ה' בקרבנו אם אין אלא אמר
 נשקה אם אני אומר לישראל כך הרי אני מלביין
 את

ושרם המדומה שהלך אתו ואח"כ כשהם באים
 לידי משפט עושים שלום כי נחודע לו עפ"י
 ישירות התורה שאין הלך אתו [ועפ"י הל"ה
 אמרתי כי לפעמים כשאין לדין להחיות נפש
 ביתו ועי"ז יש מריבה בביתו מהעושה הש"ת
 עושה מריבה בין שני בני אדם בכדי שיבאו
 למשפט לפני הדיין ויתחתו לו מעות לתווך
 הדבר ולפשר אותם ולהחיות נפש ביתו ונעשה
 שלום בביתו וזהו ע"י המשפטים שנתת להם
 הם עושים מריבה לידי משפט והם עושים
 מריבה ככ"ל ובאין לידי משפט והם עושים
 שלום ר"ל בית הדיין עושים שלום בניהם
 לכן לו חכמו ושיכלו זאת כי טוב להם לפרנס
 דייניהם בזהבה ובשלום ולא היו לריבים לבא
 לידי מריבה. והעושה שלום במרומיו יעשה שלום
 עלינו ועל כל ישראל אמן:

לפרשת זכור.

זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך כו'
 אשר קרך בדרך כו'. להבין ענין מלות
 זכירת מעשה עמלק אשר הוא דאורייתא וגם
 בכל יום הוא חיוב לאומרה בין ד' זכירות.
 והנה זכירת מרים התועלת הוא להיות נזהר
 מלשון הרע. זכירת עמידת חורב לקבל על
 עצמיו עול חורה ועול מלכות שמים. זכירת
 יציאת מצרים לזכור כי לי צ"י עבדים וע"מ
 כן הוציא אותנו ממצרים להיות לו לעבדים
 ולקבל מלותיו וזריכים אלו להבין ג"כ התועלת
 היוצא לנו מענין זכירת עשיית עמלק וגם למה
 הזהירה התורה על מחיית עמלק יותר משאר
 האומות. אמנם כפי אשר שמענו מפי גדיקי
 הדור וגם נדעם מספרים הקדושים כי ענין
 עמלק הוא רמז ליה"ר אשר קרך הוא לשון
 קרירות כי טבע ה"ר לקרר את האדם מעבודת
 הש"י כמו עמלק כפי המבואר במדרש משל
 לאמבטי רותחת אשר אין אדם יכול לכנוס
 לתוכה בא אחד וקפץ לתוכה אטפ"י שנכיה בה
 מ"מ מקרר האמבטי לפני האחרים כן עמלק
 כי ציאלת מצרים אשר ראו ה' הגדולה אשר
 עשה ה' וכן על הים וראו ברוח קדשם איך
 כל האומות חיל ורעדה יאחזון מלפני הדר

את פניהם והמלכין פנים אין לו חלק לעוה"ב
אלא אני אומר להם מעשה עמלק והם מבינים
מה שכתוב לפנינו מל' למה"ד למלך שהי'
לו פרדם אחד וקשר המלך בפתח הפרדם כלב
והמלך יושב בעלייתו טופה ומביט כל מה
שצפרדם נכנס אהבו של מלך לגנוב מן הפרדם
ושסה בו הכלב וקרע בגדי אהבו. אמר
המלך אם אומר לחיבי למה נכנסת לפרדם
הרי אני מלכין את פניו אלא הרי אני אומר
לו הראית אותו הכלב שטפה הניך קרע את
בגדיך ולא היה מבין שאתה אהבי. ומיד
הוא מבין מה שעשה. כך אמר משה הרי
אני אומר לישראל מעשה עמלק ומיד הם
יודעים מה שכתוב למעלה. לפיכך אמר משה
זכור לנו אשר עשה לך עמלק ע"כ. והנה
הסביבה לזה היה אשר חטאו נגד משה ולפיכך
בא עמלק כנ"ל והיה מקרה לבות ישראל
מאונחם החזקה כנ"ל כי בזה שאדם מהרהר
על לדיק וכ"ש אם מדבר עליו רע והוא
באמת כולו טוב. בזה נותן כח ליה"ר
שמקרה גם בחי' הטוב אשר בו [וכמו שמיני
בדברי חז"ל שיה"ר של עריות סמו' את
עיניו. ואיתא כי בזה אשר אדם מסתכל
בעיניו שלו במקום האסור. בזה עושה
עיניו ליה"ר]. ושמעתי בשם חכם אחד.
שלת ידיו בשלמו. היינו שמדבר על הלדיקים.
חילל ברייתו. ידע צבירור שיבא לידו חילול
ברית קודש ר"ל. כי ברית הלשון וברית
המעור הם מכוונים. ועבירה גוררת עבירה.
נמצא מובן גודל חופלת זכירת עמלק בכל
עת ורגע לזכור ולמנוע עצמו מחטא.
ומלהרהר חליה אחר הש"י. ואחר הלדיקים
אשר חם הקב"ה על כבודם יותר מכבודו
ית'. כמבואר בדברי חז"ל:

פרשת תרומה

דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה.
הקשו מפרשי תורה דהוי ל' לכתוב
ויקחו לי תרומה. ע"פ רמז י"ל ויקחו לי מי
שרואה ליקח עצמו לי לשמי ולעבודתי. [כמו
ויקח קרת שלקח עצמו]. יגיד הכתוב ענה

אז י"ל ע"ד המבואר באלשיך ע"פ ויקחו
לי דהוי ליה למכתב ויקחו לי ואמר שהוא
ע"ד אמרם ז"ל בקידושין ואם נחנה היא אם
אדם חשוב הוא מקודשת בזהא הגאון דמקבל
מינה והוי כאלו קבלה היא ממנו. והכא נמי
בזה שהש"י כביכול מקבל מידינו הוי כנותן
לט ואנחנו הלוקחים מאתו ית'. והוא ויקחו לי
כי ללוקחים יתייחסו וע"כ. [ומזה נראה
בעליל שגם במלות לדיק ותייב שיתן במדריגה
זו שמה שנותן להעני יהיה בעיניו כי הוא המקבל
מהעני כאמרם ז"ל יותר ממה שבע"כ עושה עם
העני

כל איש כנ"ל. ובתנאי אשר ידעו לבו שגם הוא נדב לבו להש"י ורואה לקבל מוסר ממנו ולשמוע לקול הורים וזוהי תקחו את תרומתי. ירלם שתקחו ותיסופק לכם קדושתו עי"ז ומתלמיד יסתר מכלם. וכמו שגמתי מזכירי מפרשיסחא ז"ל שאמר בשם אביו הרב ז"ל ע"פ אלמדה פושעים דרכיך. ירלם אלמדה פושעים שיחזרו בתשובה ויטאח"ב הם עצמם יחזירו את אחרים בתשובה ויקרבו הרחוקים להש"י. וזהו דרכיך כמו שהש"י מקרב הרחוקים. ועי"ז ומעלים אליך ישובו כאשר הם יהיו בבחינה זו שורו דרך ה' לאחרים עי"ז. גם אחרים ישובו אל ה'. כי יאמרו אליהם ראו כי גם אנכי הייתי ככם ואשובה אל ה' כן אחס שמעו בקולי ושובו אל ה' וחיו ע"כ. וכמבואר במדרש פרשת יתרו פ' ל"א ח"ל זמין וזמין אחת אומר שאם שב אדם ועשה תשובה אפילו יש בידו עונות הרבה הוא עושה אותן זכיות דכתיב (יחזקאל ל"ג) ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט ולדקה עליהם הוא יחי' כל פשעיו אשר עשה לא יזכרו לו. וע"כ במדרש ע"פ אם כסף חלום: **במדרש** רבה ויקחו לי תרומה. הה"ד כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזבו. אל תעזבו את המקח שנתיי' לכם. יש לך אדם לוקח מקח יס' זו זהב אין זו כסף יש זו כסף אין זו זהב. אבל המקח שנתיי' לכם יש זו כסף שנאמר אמרוהו ה' אמרוהו טהורות כסף לרוך יש זו זהב שנאמר הנחמדים מהב' זו' [והוא מחוסר הכנה ומה שייכות ליקחו לי תרומה] ויש לך מקח שמי שמכרו ממכר עמו. אמר הקב"ה לישראל ממכרתי לכם תורתי כביכול ממכרתי עמה שנאמר ויקחו לי תרומה משל למלך שהיה לו בת יחידה בא אחד מן המלכים ומעלה ביקש ליקח לו לארצו וליטול לאשתו. אמר לו בתי שנתיי' לך יחידה היא לפרוש ממנה איני יכול לומר לך אל תעלה איני יכול לפי שהיא אשתך אלא זו עובדה חשבה לי שכל מקום שאתה הולך קטיון [תדר] עשה לי שאדור אלליכם שאיני יכול להניח את בתי. כך אמר הקב"ה לישראל נתיי' לכם את

העני עני עושה עם הצע"ב וכמ"ס מלה ה' חונן דל בנתינתו להעני מלה את הש"י. וקבלת הש"י לנתינה יחשב כנ"ל. ומי שהוא בבחי' זו מקיים מצות דקה בשלימות כי לא ירע לבבו בתתו לו. כ"ו למשל בעל הלוואה שמונה אליו משות בטלים ובא אחר איש אמר ובטוח להלות ממנו על פרענטי בהיחר עיסקא. בודאי ילוה לו בשמחה רבה וטוב לב כי בטוח שקבל שכר חלק הלוואתו. וזוהי מוכן בטוב טעם הפסוק נתון נתן לו. ואל ירע לבבך בתח"ך ל". ולבאורה שמי מלות אלו מיוחד. אמנם ירלם דזה כי יגיד הכבוד באזהרה ואל ירע לבבך. ללך כי תדמה בדעתך בתח"ך ל". שאתה הוא הנותן והוא המקבל. זאת יביאך לרוע לב ולחטא בהנה. אמנם באמת הוא להיפוך כי בגלל הדבר הזה יברך ה' אלהיך בכל מעשיך ובכל משלח ידך. וא"כ אהה הוא המקבל כי יהיה לך כהנה וכהנה ונאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך. ועיין בזה בראשית במדרש הנעלם ח"ל דרך אורחיו דקצ"ה יח"ב עותרא לזר נש למה למיין עניין ולמעבד פקודיו לא עבד האי ואחגאי [ירלם שזוהי שמונה מזדקה יורה שהוא מתגאה ואומר כוחי ועוצם ידי עשה לי חיל הזה] בהוא עותרא ב' ילקי דכתיב עושר שמור לבעליו לרעתו יח"ב ל' בגין למה למילף להו אורחיו דקצ"ה ולמיטב פקודי' כדאמור באברהם כי ידעתיו למען אשר ילוה את בניו כו'. וע"ד זה י"ל ויקחו הוא כמו ויתן לי. תרומה הוא קודם. מאת כל איש ירלם שיראה לקרב הרחוקים כל איש יהיה מי שיהיה לקרב אותם לקדושה בכל התפעלות שבעולם ולהוויא יקר מוולל. [ובזה מוסיפין הקדושה להש"י ע"ד ישראל מפרנסין לאציהם שבשמים] וכמבואר בזה דריקו בעי למרהט בתר חייבא ולמנקט בידהון והוא בכלל והלכת בדרכיו. מה הקב"ה מקרב רחוקים כמבואר במדרש פ' יתרו שאמר הקב"ה למשה אני הוא המקרב רחוקים ע"כ. [ועיין לעיל מ"ס בעצה"י על המדרש הזה] וכמו שכתוב להוויא יקר מוולל כפי יחבב ודרשו כל המלמד חורה לבן עם הארץ כפי יחבב ואפילו הקב"ה גוזר גזירה הוא מבטלו. וזהו ויקחו לי תרומה מאת

אומר על טהור פנא כפאטו. וענין זה יגיד לנו הכתוב ויקחו לי תרומה ומצור בספרים תרומה זה התורה תור"ה מ"ה. ענין בס' הקדוש טעם אלימלך. ויראה כאשר תקחו ותלמדו התורה הקדושה גם אותי תקחו עמכם. ותדעו נאמנה כי גם אני שוכן באותיות התורה כי אורייתא וקב"ה חד, וזהו לי לשמי שתעסקו בתורה רק לשם שמים כי כל התורה שמוותי של הקב"ה. ומביא המדרש ה"ד כי לקח טוב נתתי לכם תורת"י אל תעזבו שתדעו שהיא תורת"י וזהו אל תעזבו המקח שנתתי לכם שתדעו שאני הוא הטוב ולכן תעסקו בתורה רק לשם שמים ולא בשביל כסף וזהב כי באמת התורה היא כרכא דכולה ב'י. ונחמדים מזהב ומפז כי יש לך אדם לוקח מקח יש בו זהב אין בו כסף כו'. יראה כי מעלת הכסף הוא כי כל אדם כוסף ומתאזהר אליו להשיגו ובחינה זו יש בתורה הקדושה כי הלומד תורה לשמה הכל נכספין ליהנות ממנו עזה ותושיה ולשמוע דברי אלהים חיים היוצאים מפיו. וזה שסיים המדרש אבל המקח שנתתי לכם אם תדעו שאני הוא אשר נתתי לכם יש בו כסף כנ"ל שנאמר אמרות ה' אמרות טהורות כסף לרוך יראה כשתדעו שהיא אמרות ה' ואורייתא וקב"ה חד אז אמרות טהורות כסף לרוך יהיה בו בחי' כסף כנ"ל. יש בו זהב שנאמר הנחמדים מזהב ומפז. יראה כי מעלת הזהב הוא שמועט מחזיק המרובה כן ר"ע היה דורש על כל קוץ וקוץ תילי תילין של הלכות וע"ז מביא המדרש שנאמר הנחמדים מזהב ואדלעיל קאי פקודי ה' ישרים משמחי לב יראה כשהדורש ברכים להשמיע לעם פקודי ה' כאשר ידע שהוא פקודי ה' ודורש לכבוד שמו ית' אזי ישרים משמחי לב השומעים וכן מזהב ה' ג"כ כנ"ל אז ברה מאירת עינים יראה ה' כשדורש לעד ברכים יראה ה' בלבושם אז טהורה עומדת לעד ודבריו יעשו פרי ודבריו נשמעין ונכנסין אל הלב ואז הנחמדים מזהב ומפז רב ויהיה ברכורים שלו נאכלת הזהב אשר העשעט מחזיק המרובה כן מכל דבור ודבור שלו יכנס בלב השומע ויאמיר בלבו יותר

את התורה לפרוש הימנה איני יכול לומר לכם אל תטלוה איני יכול אלא בכל מקום שאדם הולכים בית א' עשו לי שאדור אלליכם שאני יכול להניח את בחי' ע"כ דברי המדרש: **להבין** דברי חכמים ומידותם. דברי המדרש הזה הסתומים וסתומים כנראה בעזה"י שבה מרמזים לנו מוסר השכל להולכים חושך ולא אור הדרשנים המסבכים מעיר לעיר לדרוש ולכבוד עלמם הם דורשים ועושים קרדוס לחפור בה ולהראות גוול כחם שנאה דורש. ובכללם הלומדים החריפים שמפללים ברכים להראות גוול חריפותם למען ישיגו עי"ז עושר וכבוד ושכרם שזה תורת ה' וקב"ה ואורייתא חד כמבואר בזהב בהרבה מקומות וזה בכלל משתמש בחגא. אזי להם ואזי לנפסם. וכבר אמרו חז"ל כל המתאזהר כאלו דוחק רגלי השכינה ולא עוד אלא אם חכם הוא תורתו משתכחת ממנו. וביארתי בזה הפסוקים (תהלים ק"ז) יורדי הים באניות זה ים התלמוד. עושי מלאכה צמ"ס רבי"ס שאומרים פשטים נאים בחריפות ובקראות במלאכה מפוארה. המה ראו מעשי ה' כי ה' יתן חכמה. ונפלאותיו במולה בעומק ים התלמוד. ויאמר יראה כאשר יאמר זאת ברכים. ויעמד רוח טהרה זה גיאות ר"ל. ותרומם גליו יעלו שמים שהוא סוכר שיעלה בזה לשמי השמים. ובאמת ירדו תהומות טפל לגיהנם ר"ל. נפסם ברעה תתמוגב כו' וכל חכמתם תתבלע כאמרם ולא עוד אלא שתורתו משתכחת ממנו. והעלה לזה וילעקו אל ה' בלר להם וממזקותיהם יוציאים. וזה ג"כ ביארתי בתפלת ר' נחוניאל בן הקנה שלא אכשל בדבר הלכה וישמחו בי חברי כו'. ולכאורה קשה וכי יעלה על הדעת שחבריו הדיקים ישמחו על כשלונו או הוא ישמח על כשלונו וגם כפל הענין שלא אכשל כו' ולא אומר על כן טמא פסוק. אמנם באמת תפלתו היה על דרך הכ"ל שלא אכשל בדבר הלכה וישמחו חברי בי הכונה ע"י שאומר דבר הלכה לאמרו בפלפול של אמת וישמחו חברי בי ויפארו אותי ע"ז היה תפלתו שלא יכשל באזהה התפארות וגיאות עי"ז ושלא

שייך לפרישת יתרו

במדרש רבה עלית למרוס שבית שבי יכול מזה שבי בחנם אף התורה בחנם תלמוד לומר לקחת יכול מה לקיחה בנתינת ממון אף התורה בנתינת ממון תלמוד לומר מחנות מיד אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה חנה הודך על השמים מה עשה הקב"ה לך קלסתר פניו של משה דומה לאברהם. ע"כ דברי המדרש. והמדרש הזה הוא סתום וגזון:

ושמעתי ממורי ומאורי אדמו"ר מווארקין ז"ל שדקדק האריך שייך לשון

קנין מהקב"ה. כי לי הכסף ולי הזהב אמר ה' והכל שלו. והאריך שייך ליתן לו איזה מחיר בעד התורה. ואמר כיון שאמרנו חו"ל הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים. והלוי רק בבחירתו הטוב בזה שאדם בוחר בטוב וממאס ברע. וזה אינו ביד הקב"ה. גמלא בזה שאדם משבר תאוותיו ובוחר בטוב עצור לווי הש"י בתורתו. בזה קונה התורה מהקב"ה. כי זה שבוחר בטוב וממאס ברע זה הוא מחיר התורה שנותן להקב"ה כיון שזה אינו צידו וזהו לקחת. אמנם הלא אמרו חו"ל אלמלא הקב"ה עזרו לא הי' יכול לו. זה הוא בחי' מתנה. וזהו תלמוד לומר מתנות מיד אמרו מלאכי השרת חנה הודך על השמים הכונה כי מקודם שסברו שהוא בבחי' לקיחה והוא ע"י בחירתו הטוב שמואס ברע. א"כ מלאכים רחוקים מזה. אמנם כאשר שמעו שהוא ג"כ בבחי' מתנה כ"ל. מיד בקשו גם הם התורה ואמרו תנ"ה הודך על השמים. מה עשה הקב"ה לך קלסתר פניו של משה דומה לאברהם הכונה בזה כי אחד הי' אברהם אשר כתיב צי אשר התהלכתי לפניו. כי בזה כתיב את האלהים התהלך נח. כי נח הי' צדיק סעד לתמוכו. אבל אברהם לא הי' צדיק סעד. רק בבחירתו לבד הי' מתחזק בצדקתו. וזהו אב צדק. וזהו הי' תשובה נכחה. ודפח"ח:

פרישת תצוה

ואתה תלוי את בני ישראל ויקחו אליך. והקשה בע"ג מאי ואתה תלוי והוי ל' למימור וידבר ה' אל משה לו את ב"י. ואם אמנם

יותר ויותר וילית ויעשה פרי ויקיים זרעו לכם ללדקה קלרו לפי חסד. כי כאשר הדורש צרכים מזרע בלב השומע דבריו הקדושים הוואים מלב ואח"כ קלרו לפי חסד. יבאו גם הם לבחי' קליה מה שנלמח בלבותם. היינו מה שהם ילמדו ויזכירו לבניהם ותלמידיהם דרכי ה' ותורתו. וסיים המדרש ויש לך אדם כו' אמר הקב"ה לישראל מכרתי לכם תורתי כביכול ממכרתי עמה. הכונה כ"ל. שידעו שממש אורייחא וקב"ה חד. וילמדו לשמו ית'. כי אין להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה. וע"ז מצוי הכתוב שנאמר ויקחו לי תרומה. כי זה קאי על התורה כ"ל תורה מ' שנחנה במ"ס יוס. משל למלך כו' כך אמר הקב"ה לישראל כו' אלא כל מקום שאדם הולכים בית אחד עשו לי שדור אלליכס. היינו ע"ד ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם בקרב לבכם. וקודם שיחליל האדם ללמוד תורה ה' יטהר מחשבתו ולבו וישים ה' לטובת עיניו. כדי שיהי' לבו ראוי להשראת שמו ית'. וזהו בית אחד שדור אלליכס. ויבקש מהש"י שיזכהו להגות בתורתו ית' לשמה כראונו ית' ואח"כ יעסוק בתורה. וכמו כן הדורש ומשמיע לעם דברי תוכחה מקודם ישים אל לבו כ"ל לטהר מחשבתו ולבו מכל סוג ושמץ גיאות רק לכבוד שמו ית'. כי כל גיאה שנוה וכלו דוחק רגלי השכינה. ואין אתי והוא יכולין לדור במקום א'. ואם חכם הוא תורתו משתכחת ממנו [ויזן] כי הוא תרתי דסתר. כי אין לקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה וע"י שהוא מתגלה בתורתו אמר הש"י אין אתי והוא יכולין לדור כאלו לפיכך תורתו משתכחת. לכן יראה הדורש צרכים ומוכיח בשער לבון רק למען שמו ית'. וכמו כן השומע יפטו מחשבתם ולטהר לבם שיכנסו דבריו בלבם ויעשו פרי. וזהו יזן המדרש הג"ל ויש לך מקח שמי שמכרו נמכר עמו ולקמן יחית במדרש בטיג שבעולם אדם לוקח חפץ מן השוק שחא יכול לקנות בעליו. ולפי הג"ל יזן כי אחת נאמר על הדורש ומשמיע. כי הוא מכונה בשם מוכר. ואחת נאמר על השומע והוא מכונה בשם לוקח:

ואמנם זה ה' על אומרו מחני נא ולכן נחקיים שלא הזכר שמו בפרשה זו כמשלחו"ל. הוי"ל למכתב וידבר ה' אליו זו כו'. וזיותר קשה לי להבין היכן שבביל שמשא מסר נפשו עבור אהבה ישראל עי"ז יענש שלא זכר שמו בפרשה אחת בתורה. אמתהא:

ונראה בעזרי" שזה לא ה' עונש. רק אדרבה סכר והטפה. ולהרלות בזה גדולת ויקרת משה רע"ה. והוא ע"ד המבואר בזהר הקדוש פ' זו. וז"ל ואתה הקרב אליך ליחודא ביהדי' ולקרבא ביהדי' רזא דשמא קדישא כדקא יאות ואתה תדבר אל כל חכמי לב בגין דכולהו לא חתיין למעבד עבדיתא עד דרוח קודשא ממללא בגוייהו ולתש לון בלחישא וכדין עבדי עבדיתא. ואתה תלוי את ב"י. רזא קודשא פקדא עלייהו ואגהיר עלייהו למעביד עובדא ברעותא שלים. [הרי דבכל עובדא דעבדי ישראל במלאכת המשכן ה' עביר עמי' מרע"ה ואתקשר עם כ"א ברוח קדישא] ואתה קח לך כו' דכולא אתעביד ברוח דא פתח ר"ש כו' ואתה ה' אל תרחק צילותי לעזרתי חושה ואתה ה' כולא חד אל תרחק לאסתלקא מני למיהי סליק נהורא עלאה מתחאה כו' דהא כד אסתלק נהורא עלאה מתחאה כדון אחתשך כל נהורא ולא אשתכח כלל בעלמא ועי"ז אחתריב בי מקדשא ביומא דירמיה ואע"ג דאיתבני לבשר כו' ע"ש. ועיין במדרש רבה ויקהל ח"ל וימלא אותו רוח אלהים. ולא זה בלבד אלא כל מי שנחטטק במלאכת המשכן נתן בו הקב"ה חכמה בינה ודעת שנאמר ויעשו כל חכם לב ולא בבני אדם אלא אפילו בבהמה וחי' שנאמר חכמה ותבונה בבהמה. בבהמה כתיב ע"ש. ובדודי שכל זה ה' מבחו של מרע"ה ומקודשות הגדולה. לזאת לא נאמר בפרשה זו כשאר פרשיות שבחורה זו את ב"י. כי כל המלות אשר נטעו ישראל ע"י משה. נטעו שם ישו המלוה עליהם בכחם ועולם ידם. ולא ה' יד משה עמם בעשיית המזה. משא"כ כאן שהכל ה' בכח וקדושת משה. ועשייתם ה' הכל ע"י קדושת משה והוא העיקר. ולזה נאמר בכל הסדרה זו, ואתה חלוה. ואתה תדבר אל כל חכמי לב. ושמע את שתי האצנים.

ועשית שתי משבצות. ועשית חושן משפט. ועשית על החושן. ועשית שתי טבעות כו'. כ"ז יורה דעיקר העושה ה' מרע"ה וכנ"ל. [ועיין בעקידה ושאר ראשונים. על ענין חבנית המשכן וכליו. ע"ד שכליו אלהים. כי ארבעה דיוורים שהיו במשכן. החלז. וההיכל. וקודש הקדשים. וארון העדות. הם דוגמת ארבע עולמות אצ"ע. ומעשה הכנדים שמונה הוא על מדות המשכן אשר בו ילבש האדם השלם כל הימים כמ"ש בכל עת יהיו בגדיך לבנים. וכל מעשה המשכן וכליו והמזמרה ובגדי אהרן אינם מזה לפי שעה. רק קבוע הוא לדורות. ללמוד בה כל הימים אך איש השלם אשר הוא עולם קטן יתקרב אל אלהיו ע"ש] והנה באמת המשכן מאליו נעשה ע"י עי"ז שמימי. כמבואר במדרש. ועיין באלשיך ויקהל שלבך הקדים אזהרה שבת למלאכת המשכן לומר שאני דוחה שבת. והוא שלא יאזרו לעשות המשכן בשבת כדי שיוגמר מהר לזה הקדים שבת ימים תעש"ה מלאכה. יראה מאלה בברכת הש"י. ואח"כ למה לבטל בשבת כי אין מעשור לה' להושיע במשע הימים וברכת ה' היא תעשיר. והנה עשיר כזו הנעשה אך ע"י מלאכת שמים וברכת ה' הוא רק ע"י מתעבה קדושה מאיש לדיק וקדוש. ועי' עש' גשמיז ג"כ כמבואר בזהר הנ"ל למיהו סליק נהורא עלאה מתחאה. ועי' קדושת מתעבתו של מרע"ה המשיך רוח קדישא על מעשיהם וה' נעשית מאליו. וענין עשיית שמן זית זך להעלות נר תמיד רומז ע"ז. כי הכל יודעין שאין לדין לאורה. רק להמשיך בזה אור עליון הקדוש לבני ישראל וכמבואר במדרש והכל ע"י קדושת משה. ומשה רבינו ע"ה זכה לזה בבביל שמסר נפשו על בניו של הקב"ה עמו ישראל ואמר ואם אין מחני נא. והי' נחקיים לזכותו ולקוּבוּתו כנ"ל. להורות כי אין ענינו כאן כמו בכל החורה שהע"י דבר אל משה שהוא ילוי לזולתו. רק כאן ה' עשיית כל חכמי לב הכל עשיית משה בעלמו ע"י כוונתו ומתעבתו הקדושה וגמלא שהי' לו כל השמות של כל חכמי לב. כי הוא ה' העיקר. רק ר"ה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך לזה להם לעשות והכל נקרא על שמו. וגם זכה משה לזה ע"י רוב ענותו. כמבואר

קריאה מאביו המלך ולא ה' נמנה מאוכלי
 שלחן המלך רק שבא מעצמו ומלא תמחוי
 לפני אביו נטל אביו חסיכה אחת ונתנה לו.
 [והבן כיון שראה אהבת אביו] מה עשה בנו
 אמר לו איני מבקש אלא מה שבחוד פיד.
 [להראות לכל הערים היושבים בשלחן המלך
 אהבת המלך לבנו] מה עשה נתנה לו. ולמה
 על שה' מחבבו נתן לו מחוך פיו. יורה לנו
 התנא הקדוש הזה במליכתו הנעימה דרך
 לעבודת הש"י. לפעמים כאשר אדם מפסוטי
 בני ישראל העוסקים בחורה ועבודה הש"י.
 כאשר זוכה ויורחם מאת המלך הקב"ה להשיג
 איזה השגה בחורה ועבודה. ואיזה התעוררות
 קדושה הנשפע עליו מן השמים. [הגם שאינו
 מבני עליה היושבים ראשונה במלכות והם
 מאוכלי שלחן המלך מלכו של עולם הקרואים
 חמיד לפני המלך] וזה בחי' מליאה ונטל
 אביו חסיכה ונתן לו ואז רשות לו לבקש מהש"י
 ולהתחנן לפניו יסקינו מנשקות פיהו. והוא
 רצון דאורייתא. בחי' מפיו דעת ותבונה כנ"ל.
 שיזכה וישיג גם סודות תורה. וכולי האי
 ואולי ימלא חן בעיני הש"י וימלא אותו רוח
 אלהים בחכמה ובתבונה ודעת. כמו בהמשל
 הגם שאיט קרוא מהמלך השיג מבוקשו מאת
 אביו ונתן לו מחוך פיו. וילא מזה מוסר השכל
 לכל אדם בקצין כדור להשיג על עצמו ולתור
 לבו מכל סוג ושמן רע להיות כלי מוכן לקבל
 שפע קדוש כי אולי ימלא חן בעיני הש"י ויגלה לו
 רצון דאורייתא הפשוטים והגנוזים. אמנם דעת
 התנא השני הוא שזירה לנו שאין לאדם לילך
 בגדולות ופלאות ממנו. רק יעזוק בחורה
 ועבודת הש"י הנגלות לנו ולבנינו. ואין לו
 לבקש ולחפש בגנוז דמלכא. כ"א בני עליה
 הקרואים מאת המלך היושבים ראשונה
 במלכות. להם לבדם ניתן רשות והרמנא
 מאת השם לבקש ולחנן מאת הש"י שיתגלה
 להם גמיו דמלכא. לזה מדייק במשלו ואמר
 למלך שה' לו בן בא מבית הספר ונתן לו
 מנ"ה. יורה שה' מקרואי המלך להיות
 מאוכלי שולחן ונתן לו מנה אחת המוכן לו
 משולחן המלך. אמר לו בנו איני מבקש אלא
 מן הפטולין שבחוד פיד. ויראה בזה הלשון
 איני

במבואר במדרש מה ית הזה כו' כותשין
 אותו כי האש משה ענו מאוד כו' וכותש
 עמו. יעורנו הש"י לתורתו ועבודתו אמן:

פרשת כי תשא

במדרש רבה. ויתן אל משה ככלותו
 לדבר אמו בהר סיני. הה"ד

כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה. גדולה
 החכמה וגדולה ממנו הדעת ותבונה. הוי כי ה'
 יתן חכמה. אבל לני שהוא אהב. מפיו דעת
 ותבונה. ר' יצחק ור' לוי חד מנהון אמר
 למה הדבר דומה למלך שה' לו בן. בא בנו
 מבית הספר מלא תמחוי לפני אביו נטל אביו
 חסיכה אחת ונתנה לו מה עשה בנו. אמר
 לו איני מבקש אלא מזה שבחוד פיד מה עשה
 נתנה לו. ולמה על שה' מחבבו נתן לו
 מחוך פיו. הוי כי ה' נתן חכמה. [יראה כי
 חכמת התורה א"א להשיג רק ע"י עזר אלה]
 וכל מי שהוא מחבבו יותר מפיו דעת ותבונה
 [אפשר הכוונה על רצון דאורייתא שאינן נמסרין
 רק מפה לאון. ולמי שהוא מחבבו יותר נתגלה
 לו מהש"י סודות תורה. כמ"ש סוד ה' ליראיו
 וכל רז לא איני ל']. וחד מנהון אמר משל
 למלך שה' לו בן בא מבית הספר ונתן לו
 מנה אמר לו בנו איני מבקש אלא מן הפטולין
 שבחוד פיד נטל ונתן לו מחוך פיו. ע"כ
 דברי המדרש:

להבין דברי תנאים וחידושים. הפלוגתא
 של ר' יצחק ור' לוי. שלכאורה
 משלי שניהם שוים ממש. אמנם כשנדקדק היטב
 בדבריהם. תמלא איזה מלות שונות בזה
 מבזה במשל הא' בא בנו מבית הספר מלא
 תמחוי לפני אביו. נטל אביו חסיכה אחת
 ונתנה לו. ובמשל הב' לא נאמר מלא לפני
 אביו אלא בא בנו מבית הספר ונתן לו מנה.
 וכן במשל הא' נאמר מה עשה נתנה לו
 ולא נאמר נטל ונתן לו. ובמשל הב' נאמר
 נטל ונתן לו מחוך פיו. ונראה בעז"ה שהתנא
 הראשון כיוון בהמשל שאמר משל למלך שה' לו
 בן בא בנו מבית הספר מלא תמחוי לפני אביו
 מלת מלא יורה שה' בדרך מליאה בלי שום

לאח"כ זה הדבר אשר לזה ה' לאח"כ. [הני חרי לאמר לכאורה מיותרים] וגם למה לאמר מזה זו בקהל. ובסוף הפרשה פסוק כ"ט. כל אדם ואשה אשר נדב לבס אותם להביא לכל המלאכה אשר לזה ה' לעשות ביד משה הביאו בני ישראל נדבה לה'. מקרא זה הוא מקשיש הבנה:

להבין מקראי קודש אלה נראה בעזה"י. בשום לב להבין מקרא קודש בפרשת כי תשא העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט ט'. לריד להבין מה לי אם העשיר ירבה בנדבת לבני כיד ה' הטובה עליו. אמנם יראה בזה ללד כי קרוב ה' לנשכרי לב. ואת דכא ושפל רוח. וכל גיאה שטא. ואין אינו והוא יכולין לדור במדור אחד. וכאלו דוחק רגלי השכינה. ואמרו חז"ל המקריב עולה שבר עולה ביד"ו מנחה שבר מנחה ביד"ו אבל מי שיש לו לב נשבר מעלה עליו הכתוב"כ כאלו הקריב כל הקרבנות. [ושמעתי בשם חכם אחד. מעלה עליו הכתוב אבל הוא אינו בידו שבר כל הקרבנות. יראה שהוא אינו יודע כלל. ודפח"ח] ולכן בנדבת המשכן להיות הש"י שכן בתוכיו. ה' ראון הש"י כי העשיר לא ירבה. לכל יריס לבבו מאחיו ולהיות כולם שוים לטובה. כקטן כגדול כעני כעשיר. ורצוני לומר העשיר אף אם יתן הרבה כמו הנשיאים שהביאו אבנים טובות לחושן. יהי' בבחי' לא ירבה ויתן בהכנעה ובשכרון לב כמו העני שהביא נדבה מועטת כמו עור איל אחד לעורות אלים מאדמים. אמנם להיות בבחינה זו באמת לריד לקיים מ"ע של ואהבת לרעך כמוך. לאהוב כל ישראל כעני כעשיר. ולהאמין כי המעות שהמציא לו הש"י הוא פקדון בידו. ומידו נחונה לו עבור העניים להת די מחסורם. והש"י חפץ למען דרך לזכות אחרו [והמועט חלילה מליתן לעני היא בכלל גזילת העני בבחינה]. ולכן בנדבת המשכן שהי' לריד להיות נדבת העשיר הרב בבחי' זו ממש כמו נדבת העני להיות בהכנעה וכל יריס לבבו כנ"ל. ה' לריד להתקשר כל ישראל כאחד בהבהרה רבה. ולידע כי נדבת כולם כעני כעשיר כולם שוים לטובה בעיני הש"י. ולקיים משנת חכמים שלי שלך ושליך חסיד

איני מבקש [בב' המשלים]. ולא אמר מבקש אני מתוך פך. יורה בזה גודל השתוקקת בנ לאהבת אביו. ומינה המנה שלו הגדולה ואמר איני מבקש שום דבר אלא ממה שבחוד פך. וכל דבר שבעולם אינו שוה לי כגד אהבתך. ע"ד כי טובים דודיך מיין. נט"ל ונתן לו מתוך פיו. בזה המשל המדבר ורומז לבני עליה לדיק הדור אמר נטל ירלה שנטל לעין כל ונתן לו מתוך פיו. כי לדיקים מוזין בזרוע וראו כולם כי שם ה' נקרא עליו ויראו ממנו. ולכן המלך אינו חש מלהטיל קנאה בסעודה ומגלה לו רצון גנוזין מפיו דעת וטובנה. ללד כי כלם יכירו וירעו כי הוא בנו אהוב. אמנם במשל הא' המדבר מפשוטי בני ישראל הכשרים העוסקים בצורות ה' באמונה. ואינם מבחי' בני עלי' כי ראיתי בני עלי' והמה מועטים לא אמר נטל ונתן לו. כי הגם שלפעמים ירבה האדם לאיזה השגה מרצון הש"י אחר התפלה והבקשה להשם אמנם יתן לו בחשאי שלא יקנאו בו השרים ע"ד חתר לו חסירה מחמת כבודו. ולכן אין רשות להם לגלות לאחרים. כיון שגם לו נתגלה הדבר אך בחשאי ובדרך סוד. אמנם לבת הב' להם לבדם יתן הכח להגיד לאחרים סודם הנשפע להם מן השמים. וזה סוד שטוסעים לדיקים. ה' יאריך ימיהם. וזה אפשר לרמוז במקרא קודש. כי תשא את ראש ב"י לפקודיה"ם. שפ"י המזין לקח משה רבינו שם כל אחד מישראל לחוד פיו הקדוש ע"ז נתגשאו כל ישראל בקדושתו. וממסר להם שפע קדושה מפיו של משה לכל ישראל [אפשר שמעתי מענין זה]. כן יה"ר ב"ב אמן:

פרשת ויקהל

ויקהל משה את כל עדת ב"י ויאמר אליהם אלה הדברים אשר לזה ה' לעשות אותם. [לכאורה מלת לעשות אותם מיותרת] ששת ימים תעשה מלאכה [לשון התפעל] הוי למכנס תעשה"ו וגם האין תלה הכתוב מאת שביחה"ש בבבת בעשיית מלאכה בששת ימים. ויאמר משה אל כל עדת בני ישראל

מלאכה על ששת ימים . ששת ימי המעשה שלאחר השבת יתקיים מאלוהי ע"י קיום שבת שלפניהם . וגם יש לומר שאם אדם מקיים מנות שבת ע"י ששת ימים מעשה מלאכה מאלוהי . בלי עמל וייגעה . ומלאכתו נעשית ע"י אחרים . וכאמרים ז"ל זכה למלאכתו נעשית ע"י אחרים . וכן אדם שכל מעשיו הוא לכבוד שבת . ע"ד מחד משבחתא לשבחתא מעשה ידיו מחברכין . ובאלו נעשה מאלוהי . והנה מלות שבת ג"כ א"א לקיים רק ע"י אהבת ישראל . כי עיקר מלות שבת הוא יחד ופנה לאמונת ישראל להעיד על אחדותו ית' שמו בעולם . והוא הבורא כל העולמות ומזהו כל היות . והנה כל נפש מישראל הוא חלק אלהי ממעל . וא"כ אם שונא אחד מישראל . הוא כופר תלילה בחלק אלהי . והחלק יעיד על הכל והוא ככופר ח"ו בה' אלהי ישראל . וגם הוא ע"ד המבואר במדרש קוב"ה ושבת ישראל מעידין זה על זה ועל כ"א שני עדים וא"כ ע"י אהבת ישראל העדות בשלמות . ולכן נאמרה מלות שבת ג"כ בהקבל כמו לזווי מלאכת המשכן . להורות על הסוונה הנ"ל שביארחי במלאכת המשכן . להשריש בלבים אחרות ואהבת ישראל באלה שתי המלות העוגשים לכלל אמונת הש"י . כי מלאכת המשכן נקרא משכן העדות שהוא עדות לכל באי עולם שהשכינה שוכן בישראל עם קדושו . ישראל אשר בך אתפאר . ועי"ז ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם ע"י אהבת ישראל שוכן הש"י בתוכם ממש ונעשו מרכבה להשכינה . וזה ויאמר משה אל כל ב"י לאמר . הוא לשון חבה ואהבה כמו זה' האמיך היום . ויראה כאשר ראה משה שהשריש בלבים אהבת ואחרות ישראל זה הדבר להם זה הדבר יראה זה הדבר בעלמו הוא אהבת ישראל כאשר אחס עתה בבחי' זו . אשר לזה ה' מיד ולדורות . לאמר ר' שחזר איש אחיו ואיש אח רעהו ועזרו ולאמר לו שיבא לבחי' זו אהבת ישראל . כיה"ד ב"ב אמן :

א ויאמר אלה הדברים אשר לזה ה' לעשות אותם . ע"ד אשר שמעתי מהרב החסיד מהו' יוסף בנימין מלובלין ז"ל דרך לעבודת הש"י להיות זהיר מיד כשעולה על לבו לעשות

חסיד . ועי"ז העשיר לא ירים לבבו מחציו . וזהו ויקהל משה את כל עדת בני ישראל . מזהו זו של נדבת המשכן הי' דוקא בהקהל . ויראה שקיבל אותם וחיצרם יחד להיות באחדות ואהבה רבה . ויאמר אליהם אלה הדברים אשר לזה ה' לעשות אותם . ר"ל שזה ה' שחששו בבחי' זו ובכונה של עשיית כולם . והכל שוין בה כעני כעשיר . כי ע"י כולם יבנה המשכן . ובזה יובן המקרא קודם כל איש ואשה אשר נדב לבם אותם [לר"ך להיות נדבתם כפי הבחי' והטובה] להביא לכל המלאכה אשר לזה ה' ביד משה [כפי הכונה אשר הי' הלווי ביד משה כנ"ל וכפי טוונת משה] הביאו ב"י [ר"ל כן הי' שהביאו בכונה זו ונעשו בחי' בני ישראל] נדבה לה' שהי' לרצון לפני הש"י . אמן כן יהי רצון :

והנה אחת בילקוט שמעוני אלה הדברים אשר לזה ה' לעשות אותם . מלמד שכל המקיים שבת אחת כאלו קיים כל השבחות . יראה כי ידוע מספרים הקדושים שבקיים מלות שבת נהוהו ונתקיים ששת ימי המעשה הבאים אחר שבת . וכן מכל שבת ושבת יש קיום וחיות לשבת שתי המעשה אשר אחר השבת הזה . ולולי אשר נמלא תמיד מברית העולם עד עתה שומרי מלות שבת . כמו אדם נח אברהם נ' . הי' העולם חוזר לתוהו ובוהו . ובמלות שבת נתקיים העולם . זה ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה . כי ע"י יום השביעי נגמר מלאכתו ונתקיים . כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלהים לעשות . יראה שברא אלהים ביום השבת לעשות . שיעשה ימי השבוע אחריו . ומתהווה מחדש "בריות שמים וארץ עוד על ששת ימים . וגמלא כי זה המקיים שבת מקיים העולם . ולזה התקיים נפש אחת מישראל כאלו קיים עולם מלא . כי זה האיש הישראלי כאשר יקיים מלות שבת יהי' על ידו קיום העולם . וכן אם אדם מישראל מחלל שבת תלילה מחריב העולם , ולכן חייב מיתה כנגד מרה . וזהו ששת ימים מעשה מלאכה ר"ל שיעשה מלאכה של בריאת "שמים וארץ . כאשר "ביום השביעי יהי' לכם קודש שבת שבתון . עי"ז מעשה

לו מדת ענוה. ששת ימים תעשה מלאכה וציום השביעי יהיה לכם קודש שבת שבתון לה'. ע"פ אשר שמעתי בשם הרב הצדיק המגיד מקאזניץ זלה"ה. על מאמרם עשה שבתך חול ואל תלמדך לבריות. יראה שגם בחול עשה שבת וסביה כל ששת ימי המעשה בבחי' שבת ואל תדאג ותאמר מהיכן אפרנס ואולי אלמדך לבריות. ע"ז הבטיחו חז"ל ואל תלמדך לבריות. כי המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול דרך ארץ והש"י יוידן לו פרנסתו ומלאכתו נעשית ע"י אחרים. וזה ששת ימים תעשה מלאכה מאליה כאשר תהיה בבחי' זו כנ"ל אז וציום השביעי כו' שבת שבתון. כי כל ימי החול הוא בבחי' שבת וממילא בשבת יהיה בחי' שבת שבתון. כי כל אחד משיג קדושת שבת ונשמה יתירה לפוס דרגא דיליה בחול. וזה ג"כ אפשר כוונת הפסוק ששת ימים תעבוד. ר"ל עבודת הש"י. ועשית כל מלאכתך יהיה בעיניך כאלו כל מלאכתך עשויה. ועד"ז מבואר במגיד משרים חז"ל אלה הדברים אשר לזה ה' לעשות אותם. כלומר מולי דשמיא פקיד קוב"ה למעבד יתהון ששת ימים תעשה מלאכה כלומר מאליה תעשה דלא יחך לך השמלותא סגיא בעבדתא בהאי עולמא וכדאמרו רבנן עשה חורתך קבע ומלאכתך ארשי ע"כ:

במדבר רבה פרשה מ"ה. ראו קרא ה' בשם בצלאל בן אורי בן חור. מה ראה להזכיר כאן חור אלא בשעה שבקשו ישראל לעבוד ע"ז נקן נפשו על הקב"ה ולא הניחן עמדו והרגוהו אמר לו הקב"ה חייך שאני פורע לך. משל למלך שמרדו עליו לגיונותיו עמד שר הצבא שלו ונלחם עמהם אמר להם על המלך אחס מרדים עמדו והרגו אותו אמר המלך אילו ממון נתן לי לא הייתי צריך לפרוע לו עמלו"כ שנפשו נתן עלי מה אני עושה לו אלא כל בניס שיואלים ממנו אני מעמידם דוכסים ואפרכים כך כו'. הנה המאמר הזה י"ו ה לנו מוסר השכל לעבודת הש"י בהיות לפעמים אדם מוסר נפשו בצביל איזה דבר לעשות רטון אציו שבשמים ולא עלתה בידו ולא

לעשות איזה מלוא או איזה מדה טובה או איזה דרך לעבודת הש"י ימחר מיד לעשותו. ובוזה יהיה נשרש ויוצאם בלבו הדבר טוב שעלה במחשבתו. לא כמו איזה אנשים כאשר נתגלה להם איזה דבר טוב בחורה אשר יש בהדבר הזה לימוד לאיזה מדה טובה וענה לעבודת הש"י. אזי דורשים דבר זה לאחרים והם אינם עושים מאומה. והם בכלל נאה דורש ואין נאה מקיים ועונשם גדול ר"ל. כי משמים נתגלה להם דבר זה להורותם דרך וענה לעבודת הש"י. לכן יראה לקיים בעצמו טרם שגיד לאחרים. וזה נראה מרומז בקרא אלה הדברים"ם אשר לזה ה' לעשות"ם אותם להביא מיד הדברים לבחי' עשיה: **א** ואמר ויקהל משה את כל עדת בני ויאהר אליהם אלה הדברים אשר לזה ה' לעשות"ם אותם. ע"ד שאמר מורי הה"ק ז"ל מווארקי. שהקשה הלא מלות שבת אינו בבחי' עשיה רק שביטה ממלאכה. ואמר הפי' הוא ויקהל משה את כל עדת בני שיהיו כולם כאיש אחד ובלב אחד. ויאהר אליהם אלה הדברים אשר לזה ה' לעשות אותם. ר"ל שיעשו כן תמיד שיהיה להם אהבה ואהיה ע"כ. והנה אהבת ישראל אי אפשר להיות כ"א ע"י הכנעה ושפלות בעיני עצמו ועי"ז יתיק כל אדם טוב ממנו ואוהב אותו. ובוזה אפשר לבאר מקראי קודש אלה. ויקהל משה את כל עדת בני ישראל. [בני ישראל הוא בחי' קטנה שאין מעלתם מעצמותם רק מאבותם] יראה שהשריש בלבם ולמד אותם מדתו מדה ענוה כמ"ש והאיש משה ענו מאד כו'. שיחזיק כל איש עצמו כאין ואין בעצמותו שום מעלה בלתי שהוא בן ישראל ויתלה כל טוב הנמצא בו רק באבותיו ועי"ז יהיו כולם כאיש אחד ובלב אחד כנ"ל. ועי"ז יוכלו לקיים מלות שבת כראוי כרטון הש"י. כי מבואר בזוהר מאי שבת שמו דקב"ה. וקב"ה אינו שורה אלא את דכא ושפל רוח ולב נשבר ונדכה אליהם לא תבוזה. וכל המתגאה כאלו עובד ע"ז ואין אנו והוא יכולין לדור במדור אחד. ולכן אין קדושת שבת שורה אך על מי שיש

פרשת פקודי

בפסוק ותכל כל עבודת משכן אהל

מועד ויעשו כנ"ל ככל אשר צוה ה' את משה כ"ן עש"ו. לכאורה שתי מלות אלו כן עשו נראה כמיותר כי כבר כתיב ויעשו כנ"ל. נראה ע"ד ששמעתי מהרב החסיד מהו' יוסף בנימין מלובלין ז"ל על מקראי קודש ויקם משה את המשכן כאשר צוה ה' את משה ויבא את הארון אל המשכן כאשר צוה ה' את משה. דלכאורה היה צריך לזכור כי כאשר צוה ה' אותו חלף שהכתוב יעיד שגם לאחר עשיה לא היה מתפעל מאומה ולא היה מחזיק טובה לעצמו והיה באותו בחי' ממש כעת כאשר צוה ה' את משה כמו בשעת הצווי לא היה לו שום פני' כן בעת עשיה. ובזה מובן ג"כ מקרא הג'ל ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' את משה זה קאי על גוף עשיה. כן עשו קאי על בחי' וכוונת העובד שלא היו להם שום התפארות רק כן עשו ממש בבחי' זו ככל אשר צוה ה' את משה :

נגמר הדבר ההוא. אל יפול לב אדם באמרו וכי מה פעל זה הלא לא עלתה בידו אלא יגיעותיו. לזה הקהיל מרע"ה את כל ישראל ואמר להם ראו קרא ה' בשם כו'. ויראה ראו בעין שכליכם ותדעו מאומה כי שום דבר טוב לא נופל ארצה וכל מעשך בספר נכתבים וברוב הימים תמלאנו וילמית ויעשה פרי. וראו כי קרא ה' בשם בללל בן אורי בן חור. ללד כי חור מסר נפשו על קידוש שמו ית' על אשר ראה למוטע את אחיו ב"י מעבירה ונהרג עי"ו. הגם שלא פעל מאומה מ"מ שכרו לא יקופח ושומר לו ולדורותיו ובניו היוצאים ממנו יהיו לדיקים ודוכסים ואפרכים. ולכן כל לדיקי הדור אשר מסרו נפשם על עבודת שמו ית' כמו שראינו בעינינו ממורי ז"ל מווארקי אשר תמיד מסר נפשו עבור טובת בנ"י ולא ינוח ולא יסקוט וכן שאר לדיקי הדור אשר ראינו שהשליכו גופם מנגד ומסרו נפשם לעשות רצון אביהם שבשמים נדע בבירור שבימים היוצאים מהם יהיו דוכסים ואפרכים כמשל הג"ל :

ספר ויקרא

כי יעיד עליו יודע תעלומות על בחינתו הגדולה שהיה נשאר בעטותו. ומאן דליהו זעיר אליהו רב. כי הגם ששמע משה"י שהיה אלוף ואדון לכל הנביאים והוא באמת רם ונשא על כל. עכ"ל היה שפל בעיני עצמו. וכמו ששמעתי ממין ארמו"ר הרב הקדוש מפרשיסחא זלה"ה משפיל גאים עדי ארץ ומגביה שפלים עדי מרום. ואמר לכאורה ח"ו אין לדבר סוף כיון שהוא משפיל גאים ח"ו הוא נעשה שפל וא"כ שוב מגביה ואין לדבר סוף. ואמר כי רשעים אפילו בפתחי של גיהנם אינם חוזרים ואפילו אם הוא משפילו הוא נשאר בגאותו. וכן מגביה שפלים הנדיק שהוא שפל בעיני עצמו אף שהס"י מגביהו הוא נשאר בשפלותו ובעטותו כמו כלי קטנה אף שעומד בגובה הסותל נשאר בקטנותו : בפסוק

ויקרא אל משה. אי' דויקרא זעירא. עיין בבעל הטורים כי משה לא רצה לכתוב אלא ויקר דרך שנאמר בבלעם. כאלו לא נראה לו השם רק במקרה. ואמר לו הקב"ה שיכתוב גם האלף וכתבה קטנה. ולכאורה קשה כיון שטוה לו הקב"ה לכתוב היה לו לקיים רצון הבורא ית"ש. ועוד מה פעל בזה שכתבה קטנה. ונראה בעיניי כי הכוונה ללד כי האיש משה היה ענו מאד מכל האדם והיה נחמדת בלבבו שהוא אינו ראוי לגבואה ורק במקרה היה לו הגבואה והס"י גיזה לו לכתוב האלף לרמוז בזה שהוא אלוף ושר ואב לכל הנביאים. ואמנם אחר כ"ו לא נתפעל מאומה והיה נשאר בהוייתו במקום בבחינתו הראשונה. ולכן היה רצון הס"י להתהוות מאלף זו אלף זעירא להורות